

Хмельницький національний університет
Факультет економіки і управління
Кафедра фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

Механізм управління фінансовою безпекою підприємства на прикладі ТОВ
з іноземними інвестиціями «БАРС»

Рівень вищої освіти магістр

Галузь знань 07 «Управління та адміністрування»

Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»

Освітня програма Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок

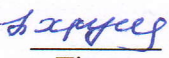
Шифр КвРФБС.025222.04.01.00

Виконав здобувач II курсу, група ФБСмз-24-1 Анастасія ГАМАЛІЙ
Підпис

Керівник: канд. екон. наук, доцент Інна ДОЦЕНКО
Підпис

Нормоконтролер Івонна СИДОРЧУК
Підпис

До захисту допускаю:
Завідувач кафедри фінансів
банківської справи, страхування та
фондового ринку

 Ніла ХРУЩ
Підпис

17 12 2025 р.

Хмельницький 2025

До запису
Знає & розуміє
К. М. Н. / дописав
12.12.2025 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

Механізм управління фінансовою безпекою підприємства на прикладі ТОВ
з інтегрованим інвестиційним «БАРС»

Рівень вищої освіти магістр

Титул знань «Управління та адміністрування»

Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»

Освітня програма Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок

Шифр КвРФРС.022222.04.01.00

АНАСТАСІЯ ТАМАШІН

Підпис

Виконав здобувач II курсу, групи ФРС-м-24-1

ІРИНА ДОЛЕНКО

Підпис

Керівник канд. екон. наук, доцент

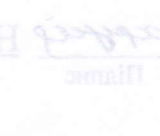
СВІТЛАНА ШКОЛЬНИК

Підпис

Нормоконтролер

До захисту допускаю:
Завідувач кафедри фінансів

ІРИНА ХРВІЦЬ

Підпис

банківської справи, страхування та
фондового ринку

12 12 2025 р.

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет економіки і управління

Кафедра фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку

Рівень вищої освіти магістр

Галузь знань 07 «Управління та адміністрування»

Шифр і найменування

Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»

Код і найменування

Освітня програма «Фінанси, банківська справа, страхування та фондового ринку»

Найменування

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри ФБСС

Ніла ХРУЩ *Хрущ*

01 09 2025 р.

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ

Гамалій Анастасії Андріївни

Прізвище, ім'я, по батькові здобувача

1 Тема роботи: Механізм управління фінансовою безпекою підприємства на прикладі ТОВ з іноземними інвестиціями «БАРС».

Керівник роботи Доценко Інна Олексіївна, канд. екон. наук, доцент

Прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, учене звання

Затверджено наказом ректора університету від 25.08.2025 р. № 123-КП (додаток № 18)

2. Термін подання здобувачем роботи на кафедру до 07.12.2025.

3 Вихідні дані до роботи: законодавчі та нормативні акти; спеціальна методична та наукова література (вітчизняні та зарубіжні видання); періодичні видання за темою дослідження; фінансова звітність ТОВ з іноземними інвестиціями «БАРС».

4 Зміст пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити)

1 Теоретико-методичні засади механізму управління фінансовою безпекою підприємства.

2 Аналітичне забезпечення управління фінансовою безпекою підприємств.

3 Формування механізму управління фінансовою безпекою автотранспортного підприємства з урахуванням цифровізації.

5 Перелік графічного матеріалу (із зазначенням обов'язкових креслень)

1. Етапи формування механізму управління фінансовою безпекою підприємства.

2. Обсяг реалізованих послуг в залежності від розмірів вантажного автотранспортного підприємства.

3. Фінансові результати діяльності підприємств транспорту в Україні у 2020-2024 роках.

4. Рентабельність операційної та всієї діяльності підприємств транспорту в Україні.

5. Динаміка основних показників фінансового стану підприємств вантажного автомобільного транспорту України в 2020–2024 роках.

6. Аналіз складу та структури активів ТОВ з іноземними інвестиціями «БАРС» в 2022-2024 роках.

7. Аналіз абсолютних та відносних змін активів ТОВ з іноземними інвестиціями «БАРС» в 2022-2024 роках.

8. Динаміка активів ТОВ з іноземними інвестиціями «БАРС» у 2022-2024 роках.

9. Аналіз складу та структури капіталу ТОВ з іноземними інвестиціями «БАРС» у 2022-2024 роках.

10. Аналіз динаміки пасиву ТОВ з іноземними інвестиціями «БАРС» у 2022-2024 роках.
11. Динаміка довгострокових зобов'язань ТОВ з іноземними інвестиціями «БАРС» у 2022-2024 роках.
12. Динаміка короткострокового позикового капіталу ТОВ з іноземними інвестиціями «БАРС» у 2022-2024 роках.
13. Фінансові результати діяльності ТОВ з іноземними інвестиціями «БАРС» у 2022-2024 роках.
14. Динаміка доходів ТОВ з іноземними інвестиціями «БАРС» у 2022-2024 роках.

6 Консультанти розділів кваліфікаційної роботи

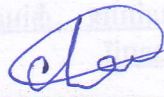
Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв

7 Дата видачі завдання 01 вересня 2025 року.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

Назва розділу кваліфікаційної роботи	Термін виконання	Примітка
1 Затвердження плану кваліфікаційної роботи	до 10.09.2025	виконано
2 Аналіз, систематизація економічної літератури, збір та обробка статистичних матеріалів, фінансової звітності за темою кваліфікаційної роботи	до 20.10.2025	виконано
3 Написання текстової частини кваліфікаційної роботи	до 30.11.2025	виконано
4 Підготовка ілюстративних матеріалів та оформлення кваліфікаційної роботи	до 7.12.2025	виконано
5 Попередній захист кваліфікаційної роботи	з 8.12.2025	виконано
6 Захист кваліфікаційної роботи	з 19.12.2025	виконано

Здобувач

Підпис

Анастасія ГАМАЛІЙ

Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

Керівник кваліфікаційної роботи

Підпис

Інна ДОЦЕНКО

Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

ЗМІСТ

Вступ	6
1 Теоретико-методичні засади механізму управління фінансовою безпекою підприємства	9
1.1 Сутність та характеристика фінансової безпеки підприємства	9
1.2 Концептуальні основи механізму управління фінансовою безпекою підприємства	18
2 Аналітичне забезпечення управління фінансовою безпекою підприємств	29
2.1 Аналіз сучасного стану діяльності вантажних автотранспортних підприємств в Україні	29
2.2 Аналіз фінансово-господарської діяльності ТОВ з іноземними інвестиціями «БАРС»	39
3 Формування механізму управління фінансовою безпекою автотранспортного підприємства з урахуванням цифровізації	56
Висновки	69
Список використаних джерел	72
Додатки	78

ВСТУП

Актуальність теми. В умовах нестабільного економічного середовища, воєнного стану, інфляційних процесів та зростання фінансових ризиків питання забезпечення фінансової безпеки підприємства набуває особливого значення. Фінансова безпека виступає однією з ключових складових економічної безпеки підприємства та визначає його здатність ефективно функціонувати, своєчасно реагувати на зовнішні та внутрішні загрози, підтримувати платоспроможність і фінансову стійкість. Своєчасне реагування на виклики та загрози потребує формування системного підходу до виявлення, оцінювання та нейтралізації фінансових загроз із використанням сучасних методів фінансового аналізу, ризик-менеджменту та стратегічного планування. Саме тому формування механізму управління фінансовою безпекою підприємства сприятиме підвищенню адаптивності підприємств до кризових явищ і забезпеченню їх довгострокової фінансової стабільності.

Питанням теоретичного характеру щодо сутності, структури та складових фінансової безпеки підприємства присвячено праці таких науковців, як О. Барановського, Н. Кириченко, Н. Коваль, С. Мельник, Г. Погріщука, О. Терещенка, Л. Христенко та ін. Питання механізму управління фінансовою безпекою підприємства вивчалися у працях З. Варналія, Н. Вдовенко, О. Дем'янчук, І. Мягих, С. Пілецької, О. Орлика, Т. Ставерської, А. Шевченка та ін. Водночас питання подальшого дослідженні ефективних підходів до побудови механізму управління фінансовою безпекою, який би враховував сучасні умови господарювання, ризики воєнного часу, глобальні фінансові виклики та цифрову трансформацію економіки залишається актуальним.

Мета кваліфікаційної роботи полягає у теоретичному обґрунтуванні сутності фінансової безпеки підприємства та розробленні практичних рекомендацій щодо формування й удосконалення механізму управління фінансовою безпекою з урахуванням сучасних економічних умов і факторів ризику.

Відповідно до поставленої мети визначено сукупність завдань, спрямованих на її досягнення:

- узагальнити теоретичні підходи до визначення сутності, структури та складових фінансової безпеки підприємства;
- дослідити фактори, що впливають на рівень фінансової безпеки підприємства в сучасних економічних умовах;
- розкрити зміст і складові механізму управління фінансовою безпекою підприємства;
- оцінити стан фінансової безпеки ТОВ з іноземними інвестиціями «БАРС»;
- розробити механізм управління фінансовою безпекою автотранспортних підприємства з врахуванням цифровізації.

Об'єктом дослідження є процес управління фінансовою безпекою підприємства в умовах динамічного зовнішнього середовища. Предметом є теоретичні, методичні та практичні засади удосконалення механізму управління фінансовою безпекою підприємства.

Методологічною основою дослідження є сукупність загальнонаукових і спеціальних методів, зокрема: аналізу та синтезу; системного підходу; порівняльного аналізу; економіко-статистичних методів; графічного методу.

Інформаційною базою дослідження є законодавчі та інші нормативно-правові акти України, публічна інформація органів Державної служби статистики України, наукові праці вітчизняних і зарубіжних авторів за темою дослідження, звіти ТОВ з іноземними інвестиціями «БАРС».

Наукова новизна одержаних результатів полягає в подальшому розвитку теоретичних і методичних положень щодо формування механізму управління фінансовою безпекою підприємства:

дістали подальшого розвитку:

- трактування сутності поняття «фінансова безпека підприємства» на основі аналітико-цифрового підходу, який поєднує традиційні методи

фінансового аналізу з інструментами цифрової аналітики, моніторингу та прогнозування;

– механізм управління фінансовою безпекою автотранспортного підприємства, шляхом виокремлення аналітико-цифрового блоку як ключової складової механізму, що забезпечує підвищення ефективності прийняття управлінських рішень через використання цифрових технологій.

Практичне значення одержаних результатів полягає в можливості використання теоретико-методичних засад й практичних рекомендацій щодо управління фінансовою безпекою підприємства у діяльності підприємств.

Основні результати кваліфікаційної роботи доповідалися на науково-практичних конференціях, зокрема: VI Всеукраїнській науково-практичній інтернет-конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених «Розвиток інноваційного фінансового управління суб'єктами економіки в умовах реалізації євроінтеграційної стратегії України» (14 листопада 2025 р., м. Хмельницький). Основні положення, висновки і результати дослідження опубліковано в науковій праці обсягом 0,28 друк. арк.

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Загальний обсяг кваліфікаційної роботи 78 сторінок, в тому числі 11 таблиць, 15 рисунків. Робота містить 3 додатки. Список використаних джерел містить 42 найменування.

1 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ МЕХАНІЗМУ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВА

1.1 Сутність та характеристика фінансової безпеки підприємства

У сучасних умовах господарювання, які характеризуються зростанням економічної нестабільності, впливом воєнних дій, інфляційних процесів, коливанням валютних курсів та підвищенням рівня конкуренції, діяльність підприємств незалежно від форми власності та організаційно-правової форми зазнає постійного впливу ризиків і загроз. Посилення впливу зовнішніх і внутрішніх чинників може призвести до погіршення фінансового стану підприємства, втрати його платоспроможності, фінансової стійкості, а в подальшому – до банкрутства. За таких умов особливої актуальності набуває питання формування ефективного механізму забезпечення фінансової безпеки підприємства як ключового елемента його економічної стабільності та довгострокового розвитку.

Підтримання належного рівня фінансової безпеки вимагає від суб'єктів господарювання розроблення та впровадження дієвої системи управління, спрямованої на виявлення, оцінювання та нейтралізацію фінансових загроз. Фінансова безпека підприємства виступає комплексною характеристикою, яка поєднує у собі здатність ефективно використовувати матеріальні, трудові, інформаційні й фінансові ресурси для забезпечення стабільного функціонування та розвитку.

Водночас аналіз наукових підходів свідчить, що єдиного тлумачення поняття «фінансова безпека» у сучасній економічній науці не існує. Дослідники розглядають її як стан захищеності фінансових інтересів, здатність протидіяти ризикам, елемент загальної економічної безпеки або як результат ефективного управління фінансовими ресурсами.

Розвиток концепції фінансової безпеки підприємства зумовив появу різноманітних підходів до її визначення – ресурсного, функціонального, системного, інституційного та ризик-орієнтованого. Кожен із них по-своєму розкриває сутність цього поняття: від трактування фінансової безпеки як стану фінансової стабільності – до розуміння її як процесу управління ризиками та загрозами. Визначення поняття «фінансова безпека підприємства» є необхідним етапом для формування цілісного теоретичного підґрунтя подальшого дослідження механізму управління фінансовою безпекою. В таблиці 1.1 наведено підходи до визначення поняття «фінансова безпека підприємства».

Таблиця 1.1 – Підходи до трактування поняття «фінансова безпека підприємства»

Автор	Визначення
1	2
Марченко О.	«захищеність фінансових інтересів, фінансового потенціалу та фінансової діяльності підприємства від загроз та ризиків його зовнішнього та внутрішнього середовища з метою забезпечення стабільного фінансового стану та оптимального рівня фінансування бізнес-процесів у поточному та довгостроковому періодах» [16, с. 145]
Мельник С.	«стан фінансової системи, за якого зберігається фінансова рівновага та здійснюється протидія загрозам, внаслідок чого забезпечується її стійкість, стабільність та надійність, що сприяє досягненню визначених цілей та стратегії розвитку» [17, с. 57]
Клочко Т.	«визначає граничний стан фінансової стійкості, властивий для перебування підприємства з метою реалізувати свою стратегію; має ознаки здатності протистояння підприємством загрозам зовнішнього і внутрішнього плану» [11]
Лесун С.	«комплекс заходів та стратегій, що спрямовані на мінімізацію ризиків, утому числі й пов'язаних із цифровими технологіями, а також на забезпечення стійкості фінансового стану суб'єкта господарювання в довго-строковій перспективі, що передбачає захист фінансових даних, управління цифровими активами й забезпечення цілісності фінансових процесів» [15, с. 344]
Чібісова І., Івашина Є.	«складову економічної безпеки підприємства, яка полягає у наявності такого його фінансового стану, який характеризується: збалансованістю і якістю фінансових інструментів, технологій і послуг, стійкістю до загроз» [39]

Кінець таблиці 1.1

1	2
Ареф'єва О.	«стан найбільш ефективного використання корпоративних ресурсів підприємства, виражене в кращих значеннях фінансових показників прибутковості та рентабельності бізнесу, якості управління, використання основних і оборотних коштів підприємства, структури його капіталу, норми дивідендних виплат із цінних паперів підприємства, а також курсової вартості його цінних паперів як синтетичного індикатора поточного фінансово-господарського стану підприємства і перспектив його технологічного і фінансового розвитку» [2]
Пойда-Носик Н.	«складний багаторівневий процес забезпечення захищеності суб'єкта від негативного впливу зовнішніх і внутрішніх фінансових загроз та формування його фінансової рівноваги в поточній і стратегічній перспективі за рахунок ефективного використання його фінансового потенціалу з метою збільшення ринкової вартості» [31, с. 341]
Визначення запропоноване автором	стан захищеності його фінансових інтересів, ресурсів і потоків від внутрішніх і зовнішніх загроз, який забезпечує стабільність функціонування, здатність до саморозвитку та збереження конкурентоспроможності за рахунок ефективного управління фінансовими ризиками, оптимального використання ресурсів і впровадження цифрових технологій у систему фінансового контролю, аналізу та прогнозування.

Джерело: складено автором

Аналіз наведених у таблиці визначень свідчить, що науковці по-різному підходять до трактування сутності поняття «фінансова безпека підприємства», акцентуючи увагу на різних її аспектах – від стану захищеності фінансових інтересів до системного управління ризиками та цифровими ресурсами.

Так, окремі автори Марченко О. [16, с. 145], Пойда-Носик Н. [31, с. 341] розглядають фінансову безпеку як стан захищеності підприємства від зовнішніх і внутрішніх загроз, що забезпечує стабільний фінансовий стан і здатність до розвитку. Такий підхід відображає стратегічне бачення сутності фінансової безпеки, коли головну увагу приділено управлінню ризиками, фінансовими потоками та потенціалом підприємства.

Інші дослідники, Мельник С. [17, с. 57], Клочко Т. [11] визначають

фінансову безпеку як стан фінансової рівноваги та стійкості, що дозволяє підприємству протистояти ризикам і досягати стратегічних цілей. Безпека розглядається як результат збереження стабільності фінансової системи від загроз.

Ареф'єва О. [2], розглядаючи фінансову безпеку через ефективність використання корпоративних ресурсів і досягнення оптимальних фінансових показників — прибутковості, рентабельності, вартості капіталу. У такому трактуванні фінансова безпека ототожнюється з високою результативністю господарської діяльності.

Чібісова І. та Івашина Є. [39] визначають фінансову безпеку як складову економічної безпеки підприємства, що характеризується збалансованістю фінансових інструментів, технологій і послуг, тобто застосовують інституційно-комплексний підхід, підкреслюючи взаємозв'язок фінансової безпеки з іншими складовими системи безпеки підприємства.

Особливої уваги заслуговує визначення Лесун С. [15, с. 344], у якому автор акцентує на ролі цифрових технологій, управлінні цифровими активами, захисті фінансових даних і забезпеченні цілісності фінансових процесів, що є актуальним у сучасних умовах цифрової трансформації економіки.

Узагальнюючи проаналізовані трактування, можна виділити основні підходи до визначення фінансової безпеки підприємства (рисунок 1.1).

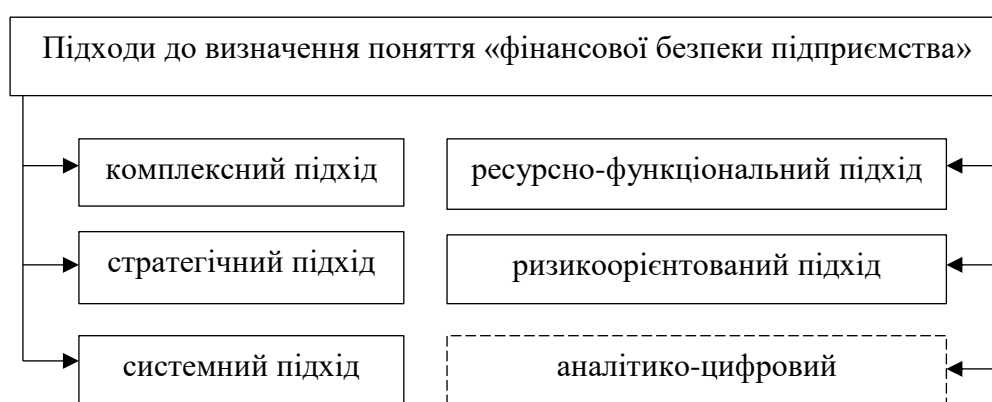

Рисунок 1.1 – Підходи до визначення поняття «фінансової безпеки підприємства»

Джерело: запропоновано автором

У авторському визначенні фінансова безпека підприємства розглядається як стан захищеності фінансових інтересів, ресурсів і потоків, що забезпечує стійкість, здатність до саморозвитку та конкурентоспроможність, причому наголошено на інтеграції цифрових технологій у процес управління фінансовими ризиками, контролю та прогнозування. Це визначення поєднує системний, ризик-орієнтований і аталітико-цифровий підходи, що відповідає сучасним умовам цифрової трансформації економіки.

Проведений аналіз наукових підходів дав змогу узагальнити основні сутнісні характеристики поняття «фінансова безпека підприємства». У науковій літературі фінансова безпека підприємства розглядається як ключовий елемент системи економічної безпеки, що забезпечує здатність підприємства ефективно функціонувати в умовах ризику, невизначеності та конкуренції.

Фінансова безпека відображає рівень захищеності фінансових інтересів, ресурсів і потоків підприємства від внутрішніх і зовнішніх загроз, а також здатність суб'єкта господарювання своєчасно реагувати на зміни у зовнішньому середовищі. Вона характеризує не лише поточний стан фінансової системи підприємства, а й ефективність механізмів управління, спрямованих на збереження фінансової стійкості, ліквідності, платоспроможності та рівноваги.

Сутність фінансової безпеки полягає у здатності підприємства [24]:

- протистояти потенційним і реальним ризикам різного походження;
- забезпечувати ефективне використання фінансових, матеріальних і інформаційних ресурсів;
- формувати і реалізовувати власну фінансову стратегію відповідно до цілей корпоративного розвитку;
- підтримувати фінансову стабільність та економічну самостійність;
- створювати фінансово-економічні передумови для сталого розвитку у коротко- і довгостроковій перспективах;
- важлива складова частина економічної безпеки підприємства, що базується на незалежності, ефективності і конкурентоспроможності фінансів підприємства, яка відображається через систему критеріїв і показників його стану;

– рівень забезпеченості підприємства фінансовими ресурсами, достатніми для задоволення його потреб і виконання існуючих зобов'язань.

Фінансова безпека підприємства також визначається якістю та надійністю фінансових інструментів і послуг, які використовуються у його діяльності, що дозволяє мінімізувати наслідки можливих управлінських помилок або фінансових зловживань. У сучасних умовах цифрової трансформації важливого значення набувають питання захисту фінансових даних, управління цифровими активами та використання аналітичних технологій для прогнозування ризиків і забезпечення стійкості фінансової системи.

Узагальнення підходів до трактування поняття «фінансова безпека підприємства» дає підстави розглядати її як комплексний фінансово-економічний стан і процес управління, спрямований на захист фінансових інтересів підприємства, забезпечення стабільності його функціонування, конкурентоспроможності та здатності до саморозвитку на основі ефективного використання фінансових ресурсів, управління ризиками та впровадження аналітико-цифрових інструментів управління.

Фінансова безпека підприємства є багатокомпонентною категорією, яка формується під впливом комплексу взаємопов'язаних складових. Кожна з них виконує специфічну функцію у забезпеченні стабільності, стійкості та розвитку суб'єкта господарювання, а їхня сукупна дія визначає рівень захищеності підприємства від внутрішніх і зовнішніх загроз [15, с. 345]:

– фінансова стійкість та незалежність – характеризують здатність підприємства підтримувати оптимальну структуру капіталу, забезпечуючи раціональне співвідношення власних і залучених ресурсів. Високий рівень фінансової стійкості свідчить про здатність підприємства самостійно фінансувати свою діяльність, не допускаючи надмірної залежності від зовнішніх кредиторів;

– платоспроможність та ліквідність – визначають можливість підприємства своєчасно виконувати свої фінансові зобов'язання. Висока ліквідність активів і належний рівень платоспроможності гарантують довіру з

боку партнерів, інвесторів і кредитних установ, сприяючи стабільності фінансових відносин;

– рентабельність – відображає ефективність використання фінансових, матеріальних і трудових ресурсів, що є основним джерелом формування власного капіталу та забезпечення подальшого розвитку підприємства. Стійке зростання показників прибутковості є запорукою фінансової стабільності й конкурентоспроможності [38];

– протистояння впливу внутрішніх і зовнішніх загроз – передбачає своєчасне виявлення, оцінку та нейтралізацію ризиків, які можуть негативно впливати на фінансовий стан підприємства. Ефективна система ризик-менеджменту дозволяє мінімізувати втрати й забезпечує адаптацію до змін у макроекономічному середовищі;

– захист фінансової інформації є критично важливою складовою фінансової безпеки, особливо в умовах цифровізації бізнес-процесів. Він передбачає впровадження сучасних засобів інформаційної безпеки, кіберзахисту та контролю доступу до конфіденційних даних для запобігання фінансовим шахрайствам і витоку інформації;

– удосконалення системи управління фінансами – полягає у впровадженні сучасних методів фінансового планування, контролю, аналітики та прогнозування. Ефективне управління фінансовими потоками забезпечує раціональний розподіл ресурсів і знижує ризики фінансових втрат;

– інноваційна фінансова політика передбачає використання нових фінансових інструментів, технологій і підходів до формування джерел фінансування. Її реалізація сприяє підвищенню гнучкості підприємства, здатності швидко реагувати на зміни ринку та впроваджувати сучасні рішення у фінансовому менеджменті;

– інвестиційна привабливість визначає спроможність підприємства залучати інвестиційні ресурси для розвитку. Вона залежить від рівня прибутковості, стабільності, прозорості фінансової звітності та репутації підприємства на ринку капіталів;

– фінансова прозорість забезпечує довіру з боку інвесторів, партнерів і державних органів. Вона полягає у відкритості фінансової звітності, дотриманні принципів корпоративного управління, об'єктивному відображенні фінансових результатів діяльності;

– захист активів і ресурсів спрямований на запобігання їх незаконному використанню, зниженню ризику втрат і збереження майнової бази підприємства. Це включає контроль за ефективністю використання матеріальних, нематеріальних та фінансових активів.

Отже, зазначені складові утворюють цілісну систему фінансової безпеки підприємства, в якій кожен елемент взаємопов'язаний із іншими та сприяє формуванню стабільного фінансового стану, зміцненню конкурентоспроможності, підвищенню інвестиційної привабливості й забезпеченню сталого розвитку підприємства.

Фінансова безпека підприємства формується під впливом комплексу загроз та ризиків, які поділяються на внутрішні та зовнішні загрози. Моніторинг, оцінка та управління цими загрозами є ключовим елементом забезпечення стабільності та стійкості фінансової системи підприємства.

Внутрішні загрози виникають всередині підприємства та безпосередньо пов'язані з його управлінськими, операційними та ресурсними процесами. До основних внутрішніх загроз належать [5, с. 90]:

– помилки та зловживання в фінансовому управлінні – недоліки в процесах контролю, шахрайства або неправильне планування призводять до втрат і спотворення фінансової інформації;

– недосконалість системи управління фінансами – відсутність сучасних аналітичних та цифрових інструментів ускладнює прогнозування ризиків, контроль витрат і оптимізацію грошових потоків [26];

– неефективне використання ресурсів – низька рентабельність, нераціональна структура капіталу, недостатнє планування бюджету;

– відсутність або слабка реалізація інноваційної фінансової політики – уповільнює розвиток, знижує гнучкість реагування на зміни ринку;

– неналежний захист фінансової інформації – витік даних, втрати цифрових активів, кіберзагрози, недостатній контроль доступу до систем обліку.

Внутрішні загрози зазвичай усуваються шляхом вдосконалення внутрішніх процесів, цифровізації фінансового менеджменту, автоматизації обліку та контролю, посилення внутрішнього аудиту і антикорупційних заходів.

Зовнішні загрози походять від факторів навколишнього середовища, на які підприємство має обмежений або опосередкований вплив. До них належать [1]:

– макроекономічні ризики – інфляція, девальвація, економічна нестабільність, коливання цін і валютних курсів;

– ризики ринку та конкурентного середовища – зміни попиту, цін, конкурентний тиск, зміна поведінки споживачів;

– кредитні та фінансові ризики – неплатоспроможність контрагентів, відсутність доступу до фінансування, ризики залучення кредитів;

– регуляторні та правові ризики – зміни законодавства, податкове навантаження, санкції або нові стандарти звітності;

– геополітичні та форс-мажорні фактори – війни, блокування постачання, стихійні лиха, політична нестабільність;

– репутаційні ризики – втрати довіри інвесторів, партнерів і клієнтів у разі негативних інформаційних подій.

Зовнішні загрози зменшуються за допомогою диверсифікації ринків і постачальників, страхування ризиків, прозорості фінансової звітності, аналітичного прогнозування та впровадження систем цифрового моніторингу та контролю.

Таким чином, ефективне управління фінансовою безпекою підприємства передбачає системний підхід до виявлення, оцінки та нейтралізації як внутрішніх, так і зовнішніх загроз. Їхня класифікація дозволяє підприємству будувати адаптивні стратегії управління ризиками, підтримувати ліквідність, платоспроможність, рентабельність і забезпечувати стабільний розвиток у коротко- та довгостроковій перспективі.

1.2 Концептуальні основи механізму управління фінансовою безпекою підприємства

Управління фінансовою безпекою є одним із ключових аспектів ефективного функціонування підприємств у сучасних умовах, що характеризуються високим рівнем економічної нестабільності, глобалізацією фінансових ринків, цифровізацією бізнес-процесів та зростанням кількості фінансових ризиків. Фінансова безпека визначає здатність підприємства забезпечувати стабільність свого фінансового стану, своєчасно виконувати зобов'язання, підтримувати ліквідність та фінансову стійкість, а також протидіяти внутрішнім і зовнішнім загрозам.

В умовах воєнного стану, інфляційних процесів, коливань валютного курсу, збоїв у логістичних ланцюгах і зростання вартості ресурсів особливого значення набуває системний підхід до управління фінансовою безпекою. Управління фінансовою безпекою підприємства в умовах економічної нестабільності може бути поточним (якщо на момент управління фактор економічної нестабільності вже існує) і перспективним (якщо є ймовірність виникнення даного фактора в майбутньому) [7, с. 168].

Важливим етапом у процесі управління фінансовою безпекою підприємства є визначення принципів, які виступають методологічною основою ефективного функціонування безпеки підприємства. Дотримання цих принципів забезпечує не лише стабільність фінансової діяльності, а й дозволяє своєчасно ідентифікувати, оцінювати та мінімізувати ризики й загрози, що можуть негативно впливати на результати діяльності підприємства. На рисунку 1.2 представлено основні принципи управління фінансовою безпекою підприємства, які поділяються на загальні та специфічні принципи.

Загальні принципи управління фінансовою безпекою підприємства визначають логіку, послідовність та зміст управлінських дій, спрямованих на досягнення стабільності фінансового стану. До загальних принципів належать

принципи: комплексності, своєчасності, інформаційності, збалансованості, обґрунтованості та об'єктивності, відповідальності, результативності, законності, адекватності реагування. Застосування цих принципів забезпечує узгодженість і ефективність управлінських рішень, створює умови для своєчасного виявлення та нейтралізації фінансових ризиків, сприяє раціональному використанню ресурсів і підвищенню рівня фінансової стійкості підприємства в умовах динамічного економічного середовища.

Рисунок 1.2 – Основні принципи управління фінансовою безпекою підприємства

Джерело: узагальнено на основі [12, 25]

Специфічні принципи управління фінансовою безпекою підприємства передбачають урахування особливостей фінансово-господарської діяльності,

галузевої специфіки та рівня ризиків, притаманних конкретному суб'єкту господарювання. До таких принципів належать:

– програмно-цільовий підхід до управління – передбачає визначення чітких стратегічних і тактичних цілей, розроблення комплексних програм дій, спрямованих на їх досягнення, а також оцінку ефективності реалізованих заходів;

– узгодження фінансових інтересів із місією підприємства – необхідно чітко визначити власні фінансові інтереси підприємства, які мають бути невід'ємною частиною його місії та стратегічних цілей. Це сприяє узгодженню короткострокових завдань із довгостроковими напрямками розвитку бізнесу;

– інтеграція з системою фінансового менеджменту – підсистема управління фінансовою безпекою повинна бути органічно поєднана із загальною системою фінансового менеджменту підприємства, що дозволяє забезпечити ефективну взаємодію між усіма функціональними підрозділами, підвищити якість фінансового планування та контролю;

– збалансованість фінансових інтересів – сприяє підвищенню мотивації працівників, формує спільну відповідальність за результати діяльності та створює передумови для стійкого розвитку;

– безперервний моніторинг загроз – передбачає постійне відстеження як реальних, так і потенційних загроз, що можуть вплинути на фінансовий стан підприємства. Регулярний моніторинг дозволяє своєчасно виявляти ризики, прогнозувати їх наслідки та розробляти превентивні заходи для їх мінімізації;

– відповідність заходів стратегії розвитку підприємства – усі дії, спрямовані на забезпечення фінансової безпеки, повинні узгоджуватися з економічною стратегією розвитку підприємства, його місією та пріоритетами, що забезпечує цілісність системи управління і запобігає суперечностям між стратегічними та поточними рішеннями [12, с. 155];

– координація управлінських дій – дозволяє уникати дублювання функцій, підвищує оперативність реагування на зміни середовища та оптимізує використання ресурсів;

– зворотний зв'язок у системі управління – дає змогу оцінювати ефективність реалізованих заходів, своєчасно вносити корективи до управлінських рішень і вдосконалювати систему фінансової безпеки відповідно до нових умов діяльності;

– раціональність і мінімізація витрат – заходи із забезпечення фінансової безпеки мають реалізовуватися з урахуванням економічної доцільності. Витрати на організацію системи безпеки повинні бути оптимальними і співмірними з рівнем потенційних ризиків, що дозволяє ефективно використовувати фінансові ресурси підприємства без надмірних витрат.

Реалізація цих принципів дозволяє створити ефективну, адаптивну та економічно обґрунтовану систему управління фінансовою безпекою, здатну забезпечити стабільність і конкурентоспроможність підприємства в умовах невизначеності зовнішнього середовища.

Для забезпечення ефективного управління фінансовою безпекою підприємства керівництво повинно приділяти особливу увагу чіткому формулюванню та правильному визначенню завдань, які становлять основу всієї системи управління. Від їхньої змістовності, узгодженості та реалістичності залежить здатність підприємства своєчасно реагувати на внутрішні й зовнішні виклики, зберігати фінансову стабільність та конкурентоспроможність.

У процесі формування завдань важливо враховувати сучасні економічні умови, динаміку розвитку ринкових відносин, нестабільність фінансового середовища, ризики воєнного часу, інфляційні коливання, цифровізацію бізнес-процесів і зростання кіберзагроз. Необхідним є також прогнозування можливих сценаріїв впливу цих факторів на діяльність підприємства, оцінювання рівня потенційних ризиків і визначення механізмів їх мінімізації.

З урахуванням поточних тенденцій та викликів економічного розвитку, на рисунку 1.3, узагальнено й систематизовано основні завдання, пов'язані з процесом управління фінансовою безпекою суб'єктів господарювання. Їх реалізація сприятиме формуванню дієвої системи моніторингу фінансових ризиків, підвищенню ефективності використання ресурсів, зниженню рівня

фінансових загроз і забезпеченню стабільного розвитку підприємства у довгостроковій перспективі [13, с. 59].

Рисунок 1.3 – Завдання управління фінансовою безпекою підприємства в сучасних умовах господарювання

Джерело: виокремлено автором

На наш погляд, ключові завдання управління фінансовою безпекою підприємства в сучасних умовах господарювання доцільно класифікувати на дві групи: зовнішні та внутрішні. Такий поділ дозволяє систематизувати підходи до виявлення та мінімізації ризиків, що виникають як під впливом зовнішнього середовища – економічних коливань, ринкової конкуренції, регуляторних змін та глобальних загроз, так і внаслідок внутрішніх процесів – фінансових, організаційних, управлінських та кадрових аспектів діяльності підприємства.

Чітке визначення цих груп завдань забезпечує ефективне планування заходів щодо підтримання стабільності фінансового стану, підвищення стійкості до кризових ситуацій та захисту економічних інтересів суб'єкта господарювання.

Процес управління фінансовою безпекою можна розглядати як послідовну систему взаємопов'язаних етапів, кожен із яких має своє значення для підтримання стабільності фінансового стану підприємства та захисту його економічних інтересів. Досить детально, етапи управління фінансовою безпекою підприємства описано Орликом О. [24, с. 224].

Перший етап передбачає визначення системи фінансових інтересів підприємства, які потребують захисту у процесі його діяльності, що дозволить чітко визначити пріоритети та спрямувати ресурси на захист ключових фінансових активів.

Другий етап включає ідентифікацію, аналіз та прогнозування внутрішніх і зовнішніх загроз фінансовій безпеці підприємства. У рамках цього етапу визначаються потенційні ризики, проводиться оцінка ймовірності їх реалізації, розрахунок можливих збитків та дослідження чинників, що можуть призвести до негативних наслідків. Цей етап дозволяє підприємству своєчасно виявляти ризики та розробляти заходи щодо їх мінімізації.

Третій етап передбачає оцінювання рівня фінансової безпеки підприємства, який включає вибір критеріїв ефективності, розробку системи індикаторів, визначення порогових значень та моніторинг фактичних показників. Після чого здійснюється розрахунок інтегрального рівня фінансової безпеки, що дозволяє оцінити ступінь готовності підприємства протидіяти потенційним загрозам.

Четвертий етап передбачає визначення ефективних дій для нейтралізації загроз, що реалізується через розробку комплексу заходів щодо їх впровадження.

Наступний етап передбачає визначення ресурсів для реалізації заходів із забезпечення фінансової безпеки. Далі здійснюється реалізація запланованих заходів та контроль за їх виконанням, а також проводиться оцінка ефективності застосованих заходів для забезпечення необхідного рівня фінансової безпеки.

На завершальному етапі здійснюється оперативне управління фінансовою безпекою підприємства за допомогою механізму зворотного зв'язку, який передбачає коригування існуючих заходів або розробку нових у разі виявлення додаткових загроз або зміни зовнішніх умов [24, с. 224].

Для ефективного управління фінансовою безпекою необхідна координація дій усіх учасників процесу – співробітників, підрозділів та служб підприємства. Кожен учасник повинен чітко розуміти свої обов'язки та відповідальність за реалізацію конкретних заходів, що забезпечує своєчасне виявлення потенційних та реальних загроз. Таким чином, управління фінансовою безпекою підприємства поєднує аналітичні, організаційні та практичні заходи, що забезпечують стабільність фінансового стану та стійкий розвиток підприємства в умовах динамічного і невизначеного економічного середовища.

Процес забезпечення фінансової безпеки підприємства базується на відповідному механізмі її управління, під яким Мойсеєнко І., Шолок О. розуміють «сукупність станів та процесів, з яких складається управління щодо протидії небезпекам, загрозам та ризикам» [21, с.145]. Такі автори, як Юнацький М., Гребенюк І. під механізмом управління фінансовою безпекою підприємства пропонують розуміти «комплекс заходів та методів аналізу, спрямованих на мінімізацію впливу різних факторів ризику, який об'єднує в єдину комплексну систему такі процеси, як планування, виявлення, оцінювання ризиків, проведення коригувальних заходів, моніторинг» [42, с. 78–79]. На думку Шевченко А., Чакалова Р., під механізмом управління фінансовою безпекою в епоху діджиталізації та цифровізації є «набір управлінських дій, спрямованих на передбачення, оцінювання та протидію загрозам для корпоративних ресурсів і досягнення стратегічних цілей підприємства, які формуються у зовнішньому, внутрішньому та цифровому просторах його діяльності та розвитку» [41, с. 147]. Мельник С. вважає, що механізм управління фінансовою безпекою підприємства «являє собою систему із відповідними властивостями, притаманними для неї, та необхідністю формування із врахуванням особливостей фінансово-господарської діяльності певного підприємства» [18, с. 86].

Науковці не мають єдиної думки щодо того, якою саме має бути структура механізму управління фінансовою безпекою підприємства. Наприклад, Єрмошенко М. вважає, що такий механізм повинен включати економічні закономірності, мету і завдання управління, функції, організаційну структуру, принципи та методи управління, кадри управління, техніку і технології управління, а також критерії оцінки ефективності системи управління [9, с. 103]. Мельник С. до базових елементів механізму управління фінансовою безпекою підприємства відносить суб'єкти та об'єкти безпеки, принципи та функції, інструменти, методи та важелів [18, с. 86]. У свою чергу, Орлик О. вважає, що механізм забезпечення фінансової безпеки підприємства «базується на певних завданнях, функціях і принципах; передбачає використання системної сукупності методів, інструментів та конкретних заходів їх реалізації, які необхідно використовувати не розрізнено, а у поєднанні, комплексно і оперативно» [24, с. 231].

Коваль Н., Корніюк К. [12, с. 156] складові механізму управління фінансовою безпекою поділяє на три блоки: інформаційно-організаційну, функціонально-аналітичну, контрольню-моніторингову.

Інформаційно-організаційний блок, формує основу системи управління фінансовою безпекою. До його складу входять принципи, функції, методи, важелі та інструменти управління, що забезпечують ефективне виконання управлінських завдань. Крім того, до цього блоку належить система забезпечення, яка включає організаційне, інформаційно-аналітичне, нормативно-правове та програмно-технічне забезпечення, що дозволяє створити необхідні умови для реалізації управлінських рішень та контролю за їх виконанням.

Функціонально-аналітичний блок, відповідає за діагностування фінансової безпеки підприємства та оцінку ефективності управління нею. Він дозволяє ідентифікувати ризики та загрози, проводити їх аналіз та на основі отриманих даних формувати концепцію стратегічного управління фінансовою безпекою. Крім того, цей блок забезпечує обґрунтування обраної стратегії та аналіз її

реалізації, що дає змогу інтегрувати стратегічні рішення в систему управління фінансовою безпекою підприємства.

Контрольно-моніторинговий блок, здійснює постійний контроль та моніторинг процесу реалізації стратегії управління фінансовою безпекою, а також її коригування на основі оцінки ефективності застосованих заходів. Особлива увага приділяється моніторингу процесів впровадження стратегії, що дозволяє своєчасно виявляти відхилення та адаптувати дії для забезпечення фінансової стабільності підприємства.

На думку автора [12, с. 156], взаємодія цих трьох блоків забезпечує цілісний та динамічний механізм управління фінансовою безпекою підприємства, що дозволяє не лише діагностувати та оцінювати стан фінансової безпеки, але й своєчасно реагувати на ризики та загрози, а також ефективно реалізовувати стратегічні управлінські рішення.

В інших дослідженнях [6, 30], зустрічаються обґрунтування щодо включення до механізму управління ще й системи забезпечення фінансової безпеки як окремого елемента, що підкреслює комплексний підхід до його формування. На нашу думку, певні відмінності в поглядах науковців здебільшого обумовлені специфікою діяльності підприємств різних галузей та видів економічної діяльності.

Разом із тим доцільно погодитися з думкою про необхідність виділення у структурі механізму управління фінансовою безпекою ключових елементів, таких як: суб'єкти та об'єкти управління, мета та завдання, інтереси, функції, принципи і методи управління. Ці елементи, будучи організовані в єдину систему, можуть бути доповнені іншими компонентами, необхідними для забезпечення повного циклу управлінських дій щодо фінансової безпеки конкретного суб'єкта господарювання. Такий системний підхід дозволяє створити гнучкий та адаптивний механізм, здатний ефективно реагувати на внутрішні та зовнішні загрози фінансовій стабільності підприємства.

Виходячи з мети завдань управління фінансовою безпекою підприємства та складових механізму, доцільно визначити послідовність етапів формування

механізму управління фінансовою безпекою, яка забезпечує системність, ефективність і адаптивність управлінських дій. На нашу думку, такий процес повинен включати наступні ключові етапи, які представлено на рисунку 1.4.

Рисунок 1.4 – Етапи формування механізму управління фінансовою безпекою підприємства

Джерело: побудовано на основі [18, с. 87]

На першому етапі визначаються учасники системи фінансової безпеки підприємства, їх обов'язки, завдання та повноваження. Особлива увага приділяється налагодженню ефективних комунікаційних зв'язків між структурними підрозділами та забезпеченню взаємодії у межах системи економічної безпеки підприємства. Така організаційна база створює фундамент для реалізації всіх наступних етапів управління фінансовою безпекою.

Другий етап передбачає внесення необхідних змін до обліково-аналітичної системи управління підприємством з метою зменшення фінансових ризиків та забезпечення своєчасного виявлення ключових внутрішніх і зовнішніх загроз. Обліково-аналітична система стає інструментом збору та обробки інформації, що дозволяє оцінювати стан фінансової безпеки та приймати обґрунтовані управлінські рішення.

На третьому етапі здійснюється аналіз поточного рівня фінансової безпеки підприємства, ідентифікація потенційних загроз та їх класифікація за ступенем впливу і пріоритетністю.

Четвертий етап спрямований на передбачення можливих змін у фінансовому та економічному середовищі, що можуть вплинути на безпеку підприємства. Прогнозування дозволяє зменшити фінансові ризики, запобігти виникненню потенційних загроз та мінімізувати їх негативний вплив на діяльність підприємства.

На п'ятому етапі здійснюється практична реалізація заходів із захисту фінансових ресурсів та стабілізації фінансового стану підприємства. Включає використання фінансових, організаційних, економічних та інформаційних інструментів для мінімізації негативного впливу загроз та підвищення стійкості підприємства.

Завершальний етап передбачає оцінку результативності реалізованих заходів і діяльності суб'єктів фінансової безпеки, контроль за виконанням стратегії управління, а також своєчасне коригування дій для забезпечення ефективності системи.

Слід зазначити, що запропонована послідовність етапів відображає лише суть основних управлінських процесів, а конкретний зміст, тривалість та деталі виконання кожного етапу значною мірою залежать від масштабів діяльності підприємства, специфіки його фінансово-господарської діяльності, рівня розвитку інформаційно-аналітичної системи та інших чинників, що впливають на ефективність управління фінансовою безпекою.

2 АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВ

2.1 Аналіз сучасного стану діяльності вантажних автотранспортних підприємств в Україні

В умовах воєнного стану транспортна галузь України, зокрема вантажні автотранспортні підприємства, зазнає суттєвих трансформацій, спричинених як прямими наслідками бойових дій, так і зміною економічних, логістичних та безпекових умов. Вантажні автоперевезення відіграють ключову роль у забезпеченні стійкості національної економіки, підтриманні обороноздатності держави, постачанні гуманітарної допомоги та відновленні критичної інфраструктури.

Повномасштабна війна зумовила порушення традиційних логістичних маршрутів, втрату транспортних засобів, нестачу палива, підвищення собівартості перевезень і зниження платоспроможності клієнтів. Водночас, перед підприємствами галузі постали нові завдання — адаптація до умов підвищеного ризику, оптимізація маршрутів перевезень, впровадження цифрових систем моніторингу, а також забезпечення безпеки персоналу та вантажів.

Поточний стан та результативність діяльності вантажних автотранспортних підприємств можна оцінити на основі обсягу реалізованих послуг, динаміка якого за 2020-2024 рр. представлена на рисунку 2.1.

З наведених даних видно, що обсяги реалізованих послуг вантажними автотранспортними підприємствами в Україні в 2020-2024 рр. характеризуються тенденцією до зростання, незважаючи на вплив воєнних дій та економічну нестабільність. У 2020 р. обсяг реалізованих послуг становив 12738304,2 тис. грн, у 2021 р. простежується зростання до 16168709,8 тис. грн. Внаслідок

повномасштабного вторгнення у 2022 р., обсяг реалізованих послуг підприємствами вантажного автомобільного транспорту знижується до 12947088,1 тис. грн, що свідчить про негативний вплив воєнних подій на транспортну галузь.

Починаючи з 2023 р., помічається тенденція до поступового відновлення діяльності автотранспортних підприємств – обсяг зріс до 15924507,8 тис. грн, а у 2024 р. досяг 16824517,3 тис. грн. Це свідчить про адаптацію вантажних автотранспортних підприємств до нових умов господарювання, оптимізацію логістичних маршрутів і часткове відновлення ринку транспортних послуг. Таким чином, динаміка свідчить про високий рівень адаптаційної спроможності вантажних автотранспортних підприємств, які, незважаючи на складні зовнішньоекономічні та безпекові умови, зуміли відновити обсяги перевезень і стабілізувати фінансові результати діяльності.

Рисунок 2.1 – Динаміка обсягу реалізованих послуг вантажними автотранспортними підприємствами в Україні у 2020–2024 рр.

Джерело: складено за даними Державної служби статистики України [37]

Для більш повного розуміння рівня та динаміки діяльності вантажних автотранспортних підприємств було проведено аналіз кількості діючих

підприємств транспортної галузі за їх розмірами, а також досліджено їхній внесок у загальний обсяг реалізованих послуг (таблиця 2.1). Статистичні показники щодо обсягів реалізованих послуг систематизовано за категоріями підприємств залежно від їхнього масштабу – великих, середніх, малих і мікропідприємств. Такий підхід дозволяє оцінити структуру ринку автотранспортних послуг, визначити роль кожної групи підприємств у формуванні загального обсягу перевезень.

Таблиця 2.1 – Обсяг реалізованих послуг в залежності від розмірів вантажного автотранспортного підприємства

Показники	Роки				
	2020	2021	2022	2023	2024
Великі підприємства					
Кількість підприємств, од.	1	1	3	2	2
Питома вага, %	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Середні підприємства					
Кількість підприємств, од.	306	310	284	282	287
Питома вага, %	0,5	0,6	0,5	0,5	0,5
Обсяг послуг, тис. грн	34586977,2	47746893,5	49631838,7	59518089,0	к/с*
Питома вага, %	29,0	31,1	39,7	39,0	к/с
Малі підприємства					
Кількість підприємств, од.	56638	55933	53369	62115	61759
Питома вага, %	99,5	99,4	99,5	99,5	99,5
- з них суб'єкти мікропідприємництва, од.	54438	53696	51292	59873	59524
- питома вага, %	95,6	95,5	95,6	96,0	95,9
Обсяг послуг, тис. грн	к/с	к/с	к/с	к/с	80854801,7
Питома вага, %	к/с	к/с	к/с	к/с	50,8
- з них суб'єкти мікропідприємництва, тис. грн	47728439,8	59341937,0	20047219,7	13112248,8	24545030,3
- питома вага, %	40,0	38,9	16,0	8,6	15,4

* к/с – дані не оприлюднюються з метою виконання вимог щодо забезпечення гарантій органів державної статистики щодо статистичної конфіденційності.

Джерело: складено за даними Державної служби статистики України [37]

За результатами аналізу таблиці можна простежити динаміку зміни кількості та питомої ваги вантажних автотранспортних підприємств в розрізі великих, середніх, малих і мікропідприємств. Упродовж аналізованого періоду

частка великих підприємств залишається незмінною (0,0%), що свідчить про майже повну відсутність великих операторів на ринку вантажних перевезень. Кількість таких підприємств коливалася від 1 до 3 одиниць, що може вказувати на стабільно низьку концентрацію великого бізнесу в цій галузі. Це пояснюється високою капіталоємністю та значними фінансовими ризиками, властивими великим автотранспортним компаніям, особливо в умовах воєнного стану та економічної нестабільності останніх років.

Сегмент середніх підприємств характеризується відносною стабільністю кількості суб'єктів господарювання. Їхня кількість коливалася у межах 282–310 одиниць. Питома вага середніх підприємств не перевищувала 0,6%, однак їхній внесок у загальний обсяг реалізованих послуг був істотним. Так, якщо у 2020 році вони забезпечували 29,0% загального обсягу вантажних перевезень, то у 2022 році цей показник зріс до 39,7%, а у 2023 році знизився до 39,0%. Зростання обсягів наданих послуг вантажних перевезень у 2020–2022 роках можна пояснити підвищенням попиту на логістичні послуги та гнучкістю середнього бізнесу в умовах ринкових коливань. Загалом, середні підприємства демонструють високу ефективність – при малій частці у загальній кількості автотранспортних підприємств, вони формують значну частину доходів галузі, що свідчить про їхню стійкість та конкурентоспроможність.

Малі підприємства залишаються домінуючою категорією у структурі автотранспортних підприємств України. Їхня частка стабільно перевищує 99% від загальної кількості діючих суб'єктів господарювання. З них понад 95% становлять мікропідприємства, які забезпечують локальні або короткотермінові перевезення, часто з використанням власного транспорту.

Попри домінування за кількістю, малі підприємства демонструють нижчу економічну ефективність порівняно із середніми. У 2024 році обсяг наданих послуг з вантажного перевезення становив 80854801,7 тис. грн, або 50,8% від загального обсягу по галузі. Зокрема, на мікропідприємства припадало лише 15,4% наданих послуг, що значно менше, ніж у попередні роки (38,9% у 2021 р., 16,0% у 2022 р.). Це може свідчити про скорочення обсягів діяльності

найдрібніших суб'єктів, зокрема через економічні наслідки війни, обмеження логістичних маршрутів і зростання вартості пального.

Варто зазначити, що у структурі вантажних автотранспортних підприємств України спостерігається висока концентрація малого бізнесу, однак основний обсяг послуг вантажного перевезення в Україні формується за рахунок середніх підприємств. Така структура вказує на потенціал розвитку середніх підприємств, які здатні ефективно реагувати на ринкові зміни, модернізувати автопарк і забезпечувати стабільні обсяги перевезень навіть у кризових умовах.

Для більш глибокого розуміння тенденцій розвитку та ефективності функціонування вантажних автотранспортних підприємств доцільно розглянути їх фінансові результати, що подані в таблиці 2.2. Саме ці показники дозволяють оцінити рівень прибутковості, стійкість та динаміку господарської діяльності галузі.

Таблиця 2.2 – Фінансові результати діяльності підприємств транспорту в Україні у 2020-2024 роках

Роки	Фінансовий результат (сальдо) до оподаткування, тис. грн.	Підприємства, які одержали прибуток		Підприємства, які одержали збиток	
		у % до загальної кількості підприємств	фінансовий результат, тис. грн.	у % до загальної кількості підприємств	фінансовий результат, тис. грн.
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність					
2020	17013333,8	71,7	67223530,7	28,3	50210196,9
2021	31246840,6	72,3	60112515,6	27,7	28865675,0
2022	-23035537,9	68,4	42554213,7	31,6	65589751,6
2023	47108669,2	71,9	75768525,3	28,1	28659856,1
2024	20364953,8	71,8	60190102,2	28,2	39825148,4
Вантажний автомобільний транспорт					
2020	1964545,1	79,2	3265565,8	20,8	1301020,7
2021	2802852,0	78,9	4062370,2	21,1	1259518,2
2022	4370341,9	75,7	6798490,1	24,3	2428148,2
2023	5276101,3	78,6	7345232,3	21,4	2069131,0
2024	5803875,1	78,7	8105426,3	21,3	2301551,2

Джерело: складено за даними Державної служби статистики України [37]

Для оцінки результативності функціонування транспортної галузі, зокрема вантажного автомобільного транспорту, проаналізовано динаміку фінансових результатів, а також структуру підприємств, які одержали прибутки та збитки у 2020–2024 роках.

У 2020 році підприємства транспорту, складського господарства, поштової та кур'єрської діяльності отримали позитивний фінансовий результат у розмірі 17013333,8 тис. грн. Питома вага прибуткових підприємств становила 71,7%, тоді як 28,3% зазнали збитків на суму 50,2 млрд грн. У 2021 році фінансовий результат транспортних підприємств суттєво покращився, а саме збільшився майже вдвічі, до 31246840,6 тис. грн, що свідчить про стабілізацію ринку після кризових явищ 2020 року. Однак уже в 2022 році, на тлі повномасштабної війни, транспортна галузь зазнала збитку у 23035537,9 тис. грн. Це зумовлено різким зниженням обсягів перевезень, руйнуванням логістичних ланцюгів, зростанням витрат на паливо та ризиками, пов'язаними з безпекою перевезень. Частка збиткових підприємств збільшилася до 31,6%, а обсяг збитків перевищив 65589751,6 тис. грн, що майже у 2,3 раза більше, ніж у попередньому році. Починаючи з 2023 року, ситуація поступово стабілізувалася, транспортна галузь знову вийшла на позитивне сальдо – 47108669,2 тис. грн, що свідчить про часткове відновлення транспортної інфраструктури та адаптацію бізнесу до умов воєнного часу. У 2024 році фінансовий результат діяльності транспортних підприємств зменшився до 20364953,8 тис. грн, проте залишився позитивним. Питома вага прибуткових підприємств при цьому практично не змінилася (71,8%), що підтверджує стабільну прибутковість у галузі.

Сегмент вантажного автомобільного транспорту демонструє більш стійку та позитивну динаміку, ніж транспортна галузь загалом. Упродовж 2020–2024 років спостерігається стабільне зростання фінансового результату, а саме з 1964545,1 тис. грн у 2020 році до 5803875,1 тис. грн у 2024 році. Це зростання майже у три рази свідчить про високу адаптивність підприємств цієї підгалузі, їхню гнучкість у реагуванні на ринкові зміни та здатність швидко відновлювати обсяги діяльності після кризових періодів. Частка прибуткових підприємств

залишається відносно стабільною – у межах 75–79%, що є доволі високим показником в умовах нестабільності ринку. У 2022 році, попри складні економічні умови, обсяг прибутків вантажних підприємств навіть збільшився до 6798490,1 тис. грн, тоді як збитки становили 2428148,2 тис. грн, тобто співвідношення між прибутковими та збитковими підприємствами залишалось прийнятним. У 2023–2024 рр. фінансові результати продовжили покращуватися, а саме прибуток зріс до 8105426,3 тис. грн, а збитки — до 2301551,2 тис. грн, що свідчить про поступове відновлення транспортних потоків, розширення логістичних маршрутів і підвищення попиту на вантажні перевезення внаслідок активізації відбудови економіки.

Порівняльний аналіз показує, що вантажний автомобільний транспорт функціонує більш ефективно, ніж транспортна галузь у цілому. Навіть у кризові 2022–2023 роки ця підгалузь зберегла позитивне сальдо та високу частку прибуткових підприємств, тоді як загальний транспортний сектор у 2022 році був збитковим. Це свідчить про гнучкість, мобільність і ключову роль автомобільного транспорту у забезпеченні логістичних потреб країни, особливо в умовах війни.

Для оцінки ефективності функціонування вантажних автотранспортних підприємств проаналізовано динаміку показників рентабельності їх операційної та загальної діяльності, яка поданих у таблиці 2.3.

Таблиця 2.3 – Рентабельність операційної та всієї діяльності підприємств транспорту в Україні

Показники	Роки				
	2020	2021	2022	2023	2024
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність					
Рівень рентабельності операційної діяльності, %	4,4	5,8	2,7	9,7	4,0
Рівень рентабельності всієї діяльності, %	1,6	3,7	-4,2	5,9	1,6
Вантажний автомобільний транспорт					
Рівень рентабельності операційної діяльності, %	3,4	3,3	5,1	4,6	4,2
Рівень рентабельності всієї діяльності, %	1,6	2,0	2,9	2,8	2,5

Джерело: складено за даними Державної служби статистики України [37]

У 2020 році рентабельність операційної діяльності підприємств транспорту, складського господарства, поштової та кур'єрської діяльності становила 4,4%, а рентабельність всієї діяльності – 1,6%, що свідчить про незначну прибутковість галузі в умовах пандемічних обмежень. У 2021 році показники зросли до 5,8% та 3,7% відповідно, що вказує на поступове відновлення ринку транспортних послуг і покращення фінансових результатів підприємств. Проте у 2022 році відбулося різке погіршення ситуації – рівень рентабельності операційної діяльності знизився до 2,7%, а загальна діяльність стала збитковою (-4,2%). Це зумовлено впливом повномасштабної війни, зниженням обсягів перевезень, пошкодженням транспортної інфраструктури та підвищенням витрат на логістику й паливно-мастильні матеріали. У 2023 році спостерігалось різке відновлення рентабельності, а саме показник операційної діяльності зріс до 9,7%, а всієї діяльності – до 5,9%, що свідчить про адаптацію підприємств до нових умов функціонування, оптимізацію маршрутів та часткове відновлення логістичних ланцюгів. Проте вже у 2024 році обидва показники знизилися до 4,0% та 1,6% відповідно, що може бути наслідком підвищення собівартості перевезень і нестабільності попиту на транспортні послуги.

Сегмент вантажного автомобільного транспорту демонструє стабільнішу динаміку порівняно з галуззю загалом. Протягом аналізованого періоду рівень рентабельності операційної діяльності коливався у межах 3,3–5,1%, без різких спадів. Максимального значення цей показник досяг у 2022 році (5,1%), що може бути пов'язано з підвищенням тарифів на перевезення, скороченням конкуренції та переорієнтацією транспортних потоків у межах країни. Рентабельність всієї діяльності вантажного автотранспорту мала подібну тенденцію, залишаючись стабільно позитивною (1,6–2,9%) упродовж усього періоду. Це свідчить про відносну фінансову стійкість підприємств цього сегмента навіть у кризових умовах. У 2024 році показники рентабельності злегка знизилися (до 4,2% та 2,5%), проте залишилися на прийнятному рівні, що свідчить про адаптацію галузі до нових ринкових умов.

Отже, за підсумками 2020–2024 рр. спостерігається тенденція до коливань рентабельності, зумовлена впливом зовнішніх економічних факторів, проте загалом галузь демонструє поступову стабілізацію після кризи 2022 року. Вантажний автомобільний транспорт залишається ключовим елементом транспортної системи України, забезпечуючи відносну фінансову стійкість у межах галузі.

В таблиці 2.4 наведено динаміку основних показників фінансового стану підприємств вантажного автомобільного транспорту України протягом 2020–2024 років. Аналіз дозволяє оцінити зміни у структурі активів, рівень зобов'язань і тенденції у формуванні власного капіталу.

Таблиця 2.4 – Динаміка основних показників фінансового стану підприємств вантажного автомобільного транспорту України в 2020–2024 роках

Показники	Роки				
	2020	2021	2022	2023	2024
Необоротні активи	25053408,1	26012765,4	69640332,6	44059550,6	51402049,5
Оборотні активи	41641190,3	48292683,8	69902123,2	73041896,3	83910492,6
Поточні зобов'язання і забезпечення	45597755,5	51180373,5	62931268,6	72452585,6	82970307,1
Власний капітал	15497946,7	17004222,2	70589216,9	36675909,2	42313782,7

Джерело: складено за даними Державної служби статистики України [37]

Упродовж досліджуваного періоду спостерігається загальна тенденція до збільшення активів підприємств. Необоротні активи у 2020–2021 роках зросли з 25053408,1 до 26012765,4 тис. грн, що свідчить про стабільність матеріально-технічної бази. У 2022 році їх обсяг суттєво збільшився до 69640332,6 тис. грн, що, ймовірно, пов'язано з переоцінкою основних засобів, оновленням автопарку або залученням інвестицій. Надалі відбулося зниження необоротних активів підприємств вантажного автомобільного транспорту до 44059550,6 тис. грн у 2023 році. У 2024 році обсяг необоротних активів знову зріс до 51402049,5 тис. грн, що може свідчити про відновлення інвестиційної активності підприємств після кризового періоду.

Оборотні активи, в аналізованому періоді, збільшилися майже удвічі, з 41641190,3 тис. грн у 2020 році до 83910492,6 тис. грн у 2024 році. Така позитивна динаміка свідчить про підвищення ліквідності підприємств, збільшення обігових коштів і загальну активізацію поточної діяльності, що є важливим чинником підтримки стабільного функціонування галузі.

Поточні зобов'язання підприємств суттєво зросли з 45597755,5 тис. грн у 2020 році до 82970307,1 тис. грн у 2024 році. Це свідчить про підвищення заборгованості та ймовірне залучення додаткових фінансових ресурсів для забезпечення операційної діяльності в умовах війни. Зростання короткострокових зобов'язань може бути наслідком використання кредитів, відстрочених платежів або внутрішніх позик.

Найбільш динамічним показником є власний капітал. Якщо у 2020–2021 роках він коливався у межах 15497946,7–17004222,2 тис. грн, то у 2022 році відбулося його різке збільшення до 70589216,9 тис. грн, що, ймовірно, пов'язано з переоцінкою активів або зміною структури власності підприємств. У 2023–2024 роках власний капітал зменшився до 36675909,2 тис. грн і 42313782,7 тис. грн відповідно, але залишився на суттєво вищому рівні, ніж у довоєнний період, що вказує на зміцнення фінансової стійкості та відновлення після кризи 2022 року.

Отже, проведений аналіз показує, що у 2020–2024 роках підприємства вантажного автомобільного транспорту продемонстрували загальну тенденцію до зростання активів і капіталу, хоча водночас відбулося й підвищення рівня поточних зобов'язань. За результатами проведеного аналізу діяльності підприємств вантажного автомобільного транспорту України у 2020–2024 роках можна зробити висновок, що галузь, попри суттєві зовнішні виклики, зберігає фінансову стійкість і здатність до відновлення, що є свідченням достатнього рівня її фінансової безпеки.

2.2 Аналіз фінансово-господарської діяльності ТОВ з іноземними інвестиціями «БАРС»

ТОВ з іноземними інвестиціями «БАРС» було зареєстровано 1999 р. в м. Кам'янець-Подільський, Хмельницької області. Основний вид діяльності підприємства є перевезення вантажів автомобільним вантажним транспортом в міжнародному сполученні. Для здійснення міжнародних та внутрішніх автотранспортних перевезення ТОВ з іноземними інвестиціями «Барс» має ліцензію на надання даного виду послуг.

На основі фінансової звітності ТОВ з іноземними інвестиціями «БАРС», яка розміщена в додатках А, Б, В, здійснено оцінку та аналіз фінансово-господарської діяльності підприємства за 2022-2024 роки. В таблиці 2.5 представлено аналіз складу та структури активів підприємства в 2022-2024 роках.

У структурі активів ТОВ з іноземними інвестиціями «БАРС» у 2022–2024 роках переважають необоротні активи, частка яких протягом досліджуваного періоду коливалася в межах 60,79–67,48%. Це свідчить про високу капіталомісткість діяльності підприємства та значну частку основних засобів у його структурі. У 2023 році спостерігалось збільшення питомої ваги необоротних активів на 6,69 в.п. порівняно з 2022 роком, що зумовлено нарощенням вартості основних засобів. Проте у 2024 році частка необоротних активів зменшилася на 5,40 в.п., що пов'язано з частковим вибуттям основних фондів. Нематеріальні активи займають незначну частку в структурі активів підприємства, до 0,05%, що є типовим для транспортних підприємств і свідчить про мінімальну залежність діяльності ТОВ з іноземними інвестиціями «БАРС» від нематеріальних ресурсів.

Оборотні активи автотранспортного підприємства у структурі активів становлять у 35–40%, відображаючи достатній рівень ліквідності підприємства. Їх частка зменшилася у 2023 році на 6,69 в.п., проте у 2024 році зросла на 5,40

в.п., що вказує на певну стабілізацію структури майна. Найвагомішою складовою оборотних активів є запаси, частка яких коливалася від 19,92% у 2022 році до 16,64% у 2024 році. Зменшення їх питомої ваги свідчить про більш раціональне управління матеріальними ресурсами в останні роки.

Таблиця 2.5 – Аналіз складу та структури активів ТОВ з іноземними інвестиціями «БАРС» в 2022-2024 роках

Показник	2022 рік, тис. грн	2023 рік, тис. грн	2024 рік, тис. грн	Частка у активах, %			Зміни в структурі, в.п.	
				2022 рік	2023 рік	2024 рік	2023/2022	2024/2023
Необоротні активи								
Нематеріальні активи	2,3	2,9	2,3	0,04	0,04	0,03	0,00	-0,01
Основні засоби	3681,3	5121,5	4382,3	60,76	67,45	62,05	6,69	-5,39
Усього необоротних активів	3683,6	5124,2	4384,6	60,79	67,48	62,09	6,69	-5,40
Оборотні активи								
Запаси	1207,2	1229,3	1175,3	19,92	16,19	16,64	-3,73	0,45
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	358,6	99,1	201,9	5,92	1,31	2,86	-4,61	1,55
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	229,7	200,0	120,3	3,79	2,63	1,70	-1,16	-0,93
Інша поточна дебіторська заборгованість	266,0	346,8	271,9	4,39	4,57	3,85	0,18	-0,72
Гроші та їх еквіваленти	254,0	509,4	825,7	4,19	6,71	11,69	2,52	4,98
Витрати майбутніх періодів	57,7	83,6	75,5	0,95	1,10	1,07	0,15	-0,03
Інші оборотні активи	2,4	0,9	6,9	0,04	0,01	0,10	-0,03	0,09
Усього оборотних активів	2375,6	2469,1	2677,5	39,21	32,52	37,91	-6,69	5,40
Баланс	6059,2	7593,5	7062,1	100,00	100,00	100,00	0,00	0,00

Джерело: побудовано та пораховано за даними звітності підприємства (додатки А-В).

Частка дебіторської заборгованості за продукцію, товари, роботи, послуги підприємства суттєво скоротилася, а саме з 5,92% у 2022 році до 2,86% у 2024

році. Зменшення дебіторської заборгованості позитивно характеризує структуру активів, адже вказує на зниження частки активів, які повільно реалізуються. Водночас частка дебіторської заборгованості за розрахунками з бюджетом поступово зменшувалася, з 3,79% до 1,70%, що свідчить про скорочення заборгованості державою.

Зростання частки грошових коштів та їх еквівалентів з 4,19% у 2022 році до 11,69% у 2024 році свідчить про підвищення частки найбільш ліквідних активів, що покращує фінансову структуру та підвищує здатність підприємства оперативно покривати короткострокові зобов'язання. Інша поточна дебіторська заборгованість, витрати майбутніх періодів та інші оборотні активи займають незначну частку (до 1%), і суттєвого впливу на загальну структуру активів не мають.

Таким чином, структура активів ТОВ з іноземними інвестиціями «БАРС» характеризується домінуванням необоротних активів при поступовому зростанні частки оборотних, зокрема найбільш ліквідних компонентів – грошових коштів. Це свідчить про збалансованість майнової структури підприємства, орієнтовану як на забезпечення діяльності з надання транспортних послуг, так і на підтримання належного рівня платоспроможності.

На рисунку 2.2 відображено узагальнену структуру активів ТОВ з іноземними інвестиціями «БАРС» в 2022-2024 роках.

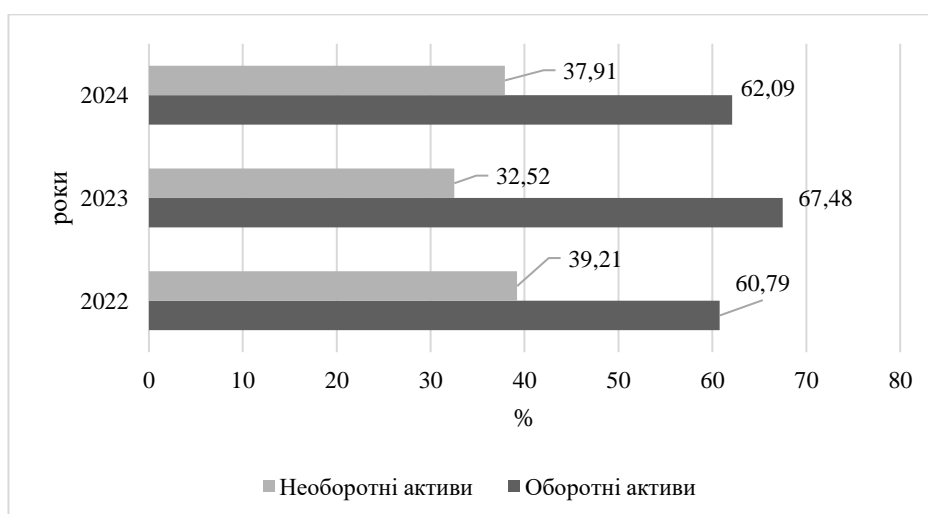

Рисунок 2.2 – Структура активів ТОВ з іноземними інвестиціями «БАРС» у 2022-2024 роках

В таблиці 2.6 здійснено порівняльний аналіз абсолютних та відносних змін активів ТОВ з іноземними інвестиціями «БАРС» в 2022-2024 роках.

Таблиця 2.6 – Аналіз абсолютних та відносних змін активів ТОВ з іноземними інвестиціями «БАРС» в 2022-2024 роках

Показник	2022 рік, тис. грн	2023 рік, тис. грн	2024 рік, тис. грн	Абсолютне відхилення (+,-) тис. грн		Відносне відхилення (приріст / зменшення), %	
				2023/2022 pp.	2024/2023 pp.	2023/2022 pp.	2024/2023 pp.
Необоротні активи							
Нематеріальні активи	2,3	2,9	2,3	0,6	-0,6	26,09	-20,69
Основні засоби	3681,3	5121,5	4382,3	1440,2	-739,2	39,12	-14,43
Усього необоротних активів	3683,6	5124,2	4384,6	1440,6	-739,6	39,11	-14,43
Оборотні активи							
Запаси	1207,2	1229,3	1175,3	22,1	-54	1,83	-4,39
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	358,6	99,1	201,9	-259,5	102,8	-72,36	103,73
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	229,7	200,0	120,3	-29,7	-79,7	-12,93	-39,85
Інша поточна дебіторська заборгованість	266,0	346,8	271,9	80,8	-74,9	30,38	-21,60
Гроші та їх еквіваленти	254,0	509,4	825,7	255,4	316,3	100,55	62,09
Витрати майбутніх періодів	57,7	83,6	75,5	25,9	-8,1	44,89	-9,69
Інші оборотні активи	2,4	0,9	6,9	-1,5	6	-62,50	666,67
Усього оборотних активів	2375,6	2469,1	2677,5	93,5	208,4	3,94	8,44
Баланс	6059,2	7593,5	7062,1	1534,3	-531,4	25,32	-7,00

Джерело: пораховано за даними звітності підприємства (додатки А-В).

У складі активів ТОВ з іноземними інвестиціями «БАРС» провідне місце посідають необоротні активи, обсяг яких у 2023 році зріс на 1440,6 тис. грн або 39,11% порівняно з 2022 роком, а у 2024 році зменшився на 739,6 тис. грн (- 4,43%). Така динаміка вказує на активне оновлення та модернізацію основних фондів у 2023 році, після чого відбулося часткове скорочення капітальних ресурсів внаслідок списання частини основних засобів.

Серед необоротних активів ключову роль відіграють основні засоби, які у 2023 році збільшилися на 1440,2 тис. грн (+39,12%), досягнувши 5121,5 тис. грн, що свідчить про нарощення матеріально-технічної бази підприємства. Однак у 2024 році їх вартість скоротилася до 4382,3 тис. грн (-14,43%), що пов'язано з амортизаційними відрахуваннями.

Нематеріальні активи протягом аналізованого періоду залишалися незначними за обсягом та зазнали певних коливань. У 2023 році їх вартість зросла на 0,6 тис. грн (+26,09%), що пов'язано з придбанням нових ліцензій або програмного забезпечення. У 2024 році зафіксовано їх зниження на 0,6 тис. грн (-20,69%), що свідчить про списання або знецінення частини нематеріальних активів.

Оборотні активи підприємства демонструють помірне, але стабільне зростання. У 2023 році їх загальний обсяг збільшився на 93,5 тис. грн (+3,94%), а у 2024 році – на 208,4 тис. грн (+8,44%). Такі зміни вказують на підвищення ліквідності активів і покращення забезпечення поточної діяльності.

Серед складових оборотних активів найбільшу питому вагу займають запаси, які у 2023 році зросли на 22,1 тис. грн (+1,83%), а у 2024 році зменшилися на 54 тис. грн (-4,39%). Це свідчить про відсутність надлишкових залишків.

Досить динамічні зміни спостерігаються у дебіторській заборгованості за продукцію, товари, роботи та послуги. У 2023 році вона скоротилася на 259,5 тис. грн (-72,36%), що є позитивним сигналом і вказує на покращення розрахунків з контрагентами. Проте у 2024 році цей показник зріс на 102,8 тис. грн (+103,73%), що може бути наслідком збільшення обсягів продажу або надання відстрочок платежів клієнтам.

Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом мала тенденцію до скорочення протягом усього періоду, а саме на 29,7 тис. грн (-12,93%) у 2023 році та на 79,7 тис. грн (-39,85%) у 2024 році, що свідчить про зменшення невідшкодованих сум з боку держави та поліпшення фінансової дисципліни.

Інша поточна дебіторська заборгованість у 2023 році зросла на 80,8 тис. грн (+30,38%), але вже у 2024 році скоротилася на 74,9 тис. грн (-21,60%). Такі

коливання можуть свідчити про непостійність взаєморозрахунків з окремими контрагентами.

Особливо позитивною тенденцією є зростання грошових коштів та їх еквівалентів, які у 2023 році збільшилися на 255,4 тис. грн (+100,55%), а у 2024 році на 316,3 тис. грн (+62,09%). Це свідчить про підвищення фінансової гнучкості підприємства, покращення платоспроможності та здатності оперативного фінансувати поточні витрати.

Витрати майбутніх періодів зросли у 2023 році на 25,9 тис. грн (+44,89%), але у 2024 році зменшилися на 8,1 тис. грн (-9,69%), що вказує на більш раціональне планування витрат. Інші оборотні активи характеризуються значними коливаннями. Після скорочення у 2023 році на 1,5 тис. грн (-62,5%), у 2024 році їх обсяг зріс на 6 тис. грн (+666,67%).

Загальний обсяг активів підприємства у 2023 році збільшився на 1534,3 тис. грн (+25,32%) порівняно з 2022 роком, що свідчить про розширення ресурсної бази. Проте у 2024 році спостерігається незначне зменшення, а саме на 531,4 тис. грн (-7%), що пов'язано з частковим скороченням дебіторської заборгованості. На рисунку 2.3 представлено динаміку активів підприємства.

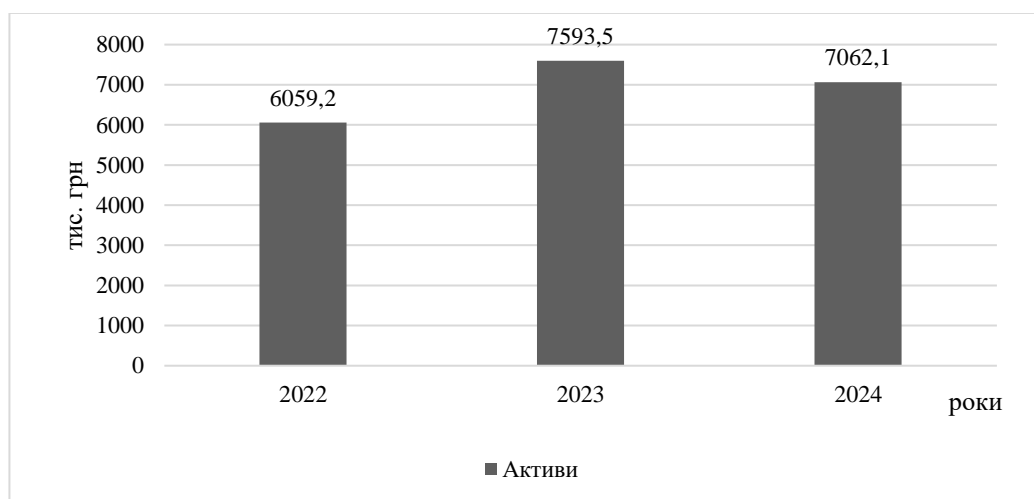

Рисунок 2.3 – Динаміка активів ТОВ з іноземними інвестиціями «БАРС» у 2022-2024 роках

Джерело: побудовано за даними таблиці 2.6

Отже, аналіз показників активів ТОВ з іноземними інвестиціями «БАРС» у 2022–2024 роках свідчить про загальне зростання майнового потенціалу підприємства, посилення його ліквідності та платоспроможності, незважаючи на незначне скорочення активів у 2024 році. Основним драйвером зростання залишаються основні засоби та грошові кошти, що формують стабільну основу для подальшого розвитку та підтримання фінансової безпеки підприємства.

В таблиці 2.7 представлено аналіз структури формування капіталу підприємства в 2022-2024 роках.

Таблиця 2.7 – Аналіз складу та структури капіталу ТОВ з іноземними інвестиціями «БАРС» у 2022-2024 роках

Показник	2022 рік, тис. грн	2023 рік, тис. грн	2024 рік, тис. грн	Частка у пасивах			Зміни в структурі, в.п.	
				2022 рік,%	2023 рік,%	2024 рік,%	2023/2022	2024/2023
Власний капітал								
Зареєстрований (пайовий) капітал	8,0	8,0	8,0	0,13	0,11	0,11	-0,03	0,01
Додатковий капітал	0,4	0,4	0,4	0,01	0,01	0,01	0,00	0,00
Нерозподілений прибуток	5413,6	5966,5	5841,0	89,35	78,57	82,71	-10,77	4,14
Усього власного капіталу	5422,0	5974,9	5849,4	89,48	78,68	82,83	-10,80	4,14
Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення								
Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення	112,3	168,3	223,4	1,85	2,22	3,16	0,36	0,95
Усього довгострокових зобов'язань	112,3	168,3	223,4	1,85	2,22	3,16	0,36	0,95
Поточні зобов'язання і забезпечення								
Поточна кредиторська заборгованість за: товари, роботи, послуги	23,4	4,9	5,3	0,39	0,06	0,08	-0,32	0,01
розрахунками з бюджетом	300,2	261,1	372,5	4,95	3,44	5,27	-1,52	1,84
розрахунками зі страхування	0,0	0,0	5,9	0,00	0,00	0,08	0,00	0,08
розрахунками з оплати праці	42,6	27,4	114,9	0,70	0,36	1,63	-0,34	1,27
Інші поточні зобов'язання	158,7	1156,9	490,7	2,62	15,24	6,95	12,62	-8,29
Усього поточних зобов'язань	524,9	1450,3	989,3	8,66	19,10	14,01	10,44	-5,09
Баланс	6059,2	7593,5	7062,1	100,00	100,00	100,00	0,00	0,00

Джерело: пораховано за даними звітності підприємства (додатки А-В).

Структура формування капіталу підприємства ТОВ з іноземними інвестиціями «БАРС» упродовж 2022–2024 років характеризується певною динамікою як за обсягами окремих складових пасивів, так і за їх питомою вагою у загальній структурі капіталу.

Власний капітал залишається основним джерелом формування капіталу підприємства. У його структурі спостерігається певна нестабільність, а саме у 2022 році він становив 89,48% від загальної суми пасивів, у 2023 році зменшився до 78,68%, а у 2024 році знову зріс до 82,83%. Це свідчить про тимчасове зростання частки залучених коштів у 2023 році з подальшим відновленням фінансової автономії підприємства. Зареєстрований капітал посідає незначну частку – 0,13–0,11%, що вказує на стабільні внески засновників підприємства. Частка додаткового капіталу складає 0,01%, що не впливає істотно на структуру пасивів підприємства. Нерозподілений прибуток формує основну частку власного капіталу. Його питома вага змінювалася від 89,35% у 2022 році до 78,57% у 2023 році, з подальшим зростанням до 82,71% у 2024 році. Такі коливання відображають динаміку прибутковості підприємства та політику розподілу фінансових результатів. Отже, структура власного капіталу свідчить про переважання внутрішніх джерел фінансування, головним чином за рахунок накопиченого прибутку.

Частка довгострокових зобов'язань у структурі капіталу підприємства є незначною, але демонструє тенденцію до поступового зростання. У 2022 році вона становила 1,85%, у 2023 році збільшилась до 2,22%, а у 2024 році – до 3,16%. Таке зростання свідчить про розширення використання довгострокових фінансових ресурсів для фінансування діяльності підприємства.

Частка поточних зобов'язань у загальній структурі пасивів протягом аналізованого періоду зазнала суттєвих змін. У 2022 році вона становила 8,66%, у 2023 році підвищилась до 19,10%, а у 2024 році зменшилась до 14,01%. Така динаміка свідчить про коливання рівня короткострокової заборгованості, що пов'язане зі зміною обсягів господарської діяльності. Питома вага заборгованості за товари, роботи, послуги зменшилась з 0,39% у 2022 році до 0,06% у 2023 році,

залишившись на рівні 0,08% у 2024 році, що свідчить про поліпшення розрахунків з постачальниками. Розрахунки з бюджетом коливалися від 4,95% у 2022 році до 3,44% у 2023 році, з подальшим зростанням до 5,27% у 2024 році. Розрахунки зі страхування з'явилися лише у 2024 році (0,08%), що свідчить про розширення спектра соціальних зобов'язань підприємства. Розрахунки з оплати праці скоротилися з 0,70% у 2022 році до 0,36% у 2023 році, проте суттєво зросли до 1,63% у 2024 році. Інші поточні зобов'язання зазнали найбільших коливань, від 2,62% у 2022 році до 15,24% у 2023 році, після чого зменшилися до 6,95% у 2024 році. Це свідчить про тимчасове зростання короткострокових фінансових зобов'язань у 2023 році та їх оптимізацію у наступному періоді.

У цілому структура пасивів ТОВ з іноземними інвестиціями «БАРС» характеризується домінуванням власного капіталу, що свідчить про високу фінансову незалежність підприємства. Водночас частка довгострокових і поточних зобов'язань поступово зростала, особливо у 2023 році, що може свідчити про тимчасове збільшення зовнішніх джерел фінансування.

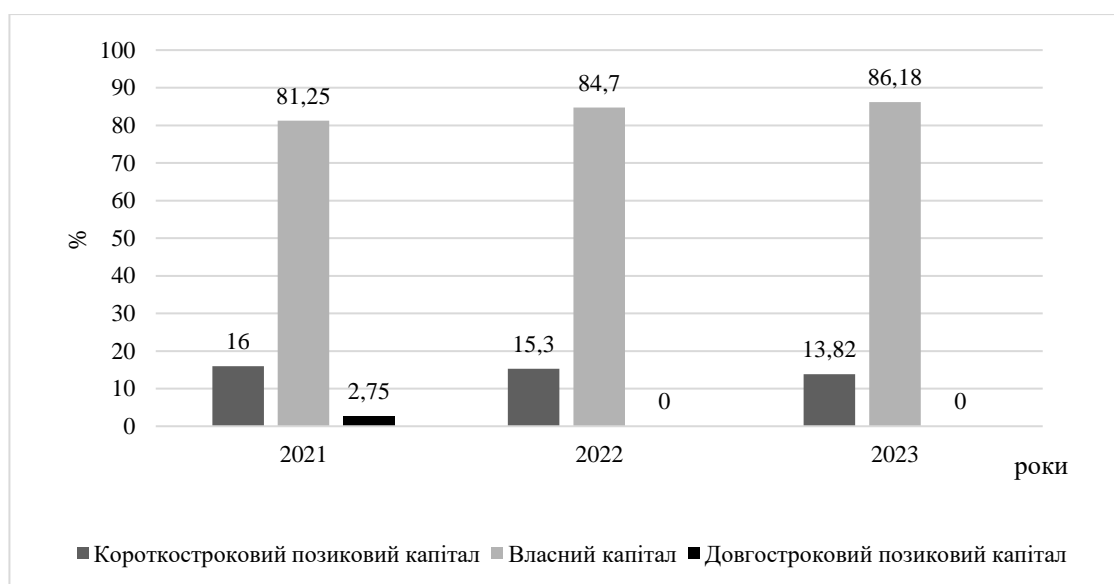

Рисунок 2.4 – Структура капіталу ТОВ з іноземними інвестиціями «БАРС» у 2022-2024 роках

Джерело: побудовано за даними таблиці 2.7

В таблиці 2.8 здійснено аналіз джерел фінансування діяльності ТОВ з іноземними інвестиціями «БАРС» у 2022-2024 роках.

Таблиця 2.8 – Аналіз динаміки пасиву ТОВ з іноземними інвестиціями «БАРС» у 2022-2024 роках

Показник	2022 рік, тис. грн	2023 рік, тис. грн	2024 рік, тис. грн	Абсолютне відхилення (+,-) тис. грн		Відносне відхилення (приріст / зменшення), %.	
				2023/2022 рр.	2024/2023 рр.	2023/2022 рр.	2024/2023 рр.
Власний капітал							
Зареєстрований (пайовий) капітал	8,0	8,0	8,0	0	0	0,00	0,00
Додатковий капітал	0,4	0,4	0,4	0	0	0,00	0,00
Нерозподілений прибуток	5413,6	5966,5	5841,0	552,9	-125,5	10,21	-2,10
Усього власного капіталу	5422,0	5974,9	5849,4	552,9	-125,5	10,20	-2,10
Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення							
Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення	112,3	168,3	223,4	56	55,1	49,87	32,74
Усього довгострокових зобов'язань	112,3	168,3	223,4	56	55,1	49,87	32,74
Поточні зобов'язання і забезпечення							
Поточна кредиторська заборгованість за: товари, роботи, послуги	23,4	4,9	5,3	-18,5	0,4	-79,06	8,16
розрахунками з бюджетом	300,2	261,1	372,5	-39,1	111,4	-13,02	42,67
розрахунками зі страхування	0,0	0,0	5,9	0	5,9	0,00	-94,10
розрахунками з оплати праці	42,6	27,4	114,9	-15,2	87,5	-35,68	319,34
Інші поточні зобов'язання	158,7	1156,9	490,7	998,2	-666,2	628,99	-57,58
Усього поточних зобов'язань	524,9	1450,3	989,3	925,4	-461	176,30	-31,79
Баланс	6059,2	7593,5	7062,1	1534,3	-531,4	25,32	-7,00

Джерело: пораховано за даними звітності підприємства (додатки А-В).

Зареєстрований (пайовий) капітал протягом усього періоду залишався незмінним та був на рівні 8,0 тис. грн, що свідчить про стабільність засновницьких внесків та відсутність додаткових емісій чи змін у складі власників. Додатковий капітал також залишився сталим та склав 0,4 тис. грн

протягом аналізованого періоду. Нерозподілений прибуток демонструє коливання. У 2023 році його обсяг збільшився на 552,9 тис. грн, або на 10,21%, що свідчить про прибуткову діяльність підприємства. Однак у 2024 році показник знизився на 125,5 тис. грн (на 2,10%), що може бути пов'язано з використанням частини прибутку на фінансування витрат.

Загальна сума власного капіталу характеризується зростанням у 2023 році на 10,20% (на 552,9 тис. грн) та зниженням у 2024 році на 2,10% (на 125,5 тис. грн). Це свідчить про те, що основний вплив на динаміку власного капіталу має саме зміна обсягу нерозподіленого прибутку, тоді як інші складові залишаються сталими. Загалом, підприємство зберігає високу частку власного капіталу у пасивах, що вказує на достатній рівень фінансової незалежності.

Динаміка власного капіталу підприємства у 2022-2024 роках наведена на рисунку 2.5.

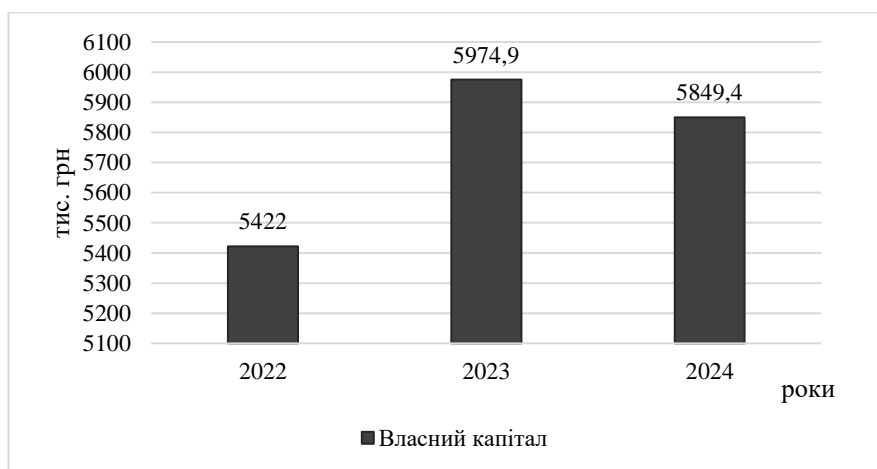

Рисунок 2.5 – Динаміка власного капіталу ТОВ з іноземними інвестиціями «БАРС» у 2022-2024 роках

Джерело: побудовано за даними таблиці 2.8

Довгострокові зобов'язання демонструють стале зростання, що може свідчити про поступове залучення підприємством кредитних ресурсів на тривалий період. У 2023 році їх обсяг збільшився на 56,0 тис. грн або на 49,87% порівняно з 2022 роком, а у 2024 році – ще на 55,1 тис. грн або 32,74%. Така

позитивна динаміка свідчить про розширення фінансових можливостей підприємства та використання довгостроковими джерелами фінансування для розвитку чи оновлення активів.

Динаміку фінансування діяльності ТОВ з іноземними інвестиціями «БАРС» за рахунок довгострокових позикових коштів, наведено на рисунку 2.6.

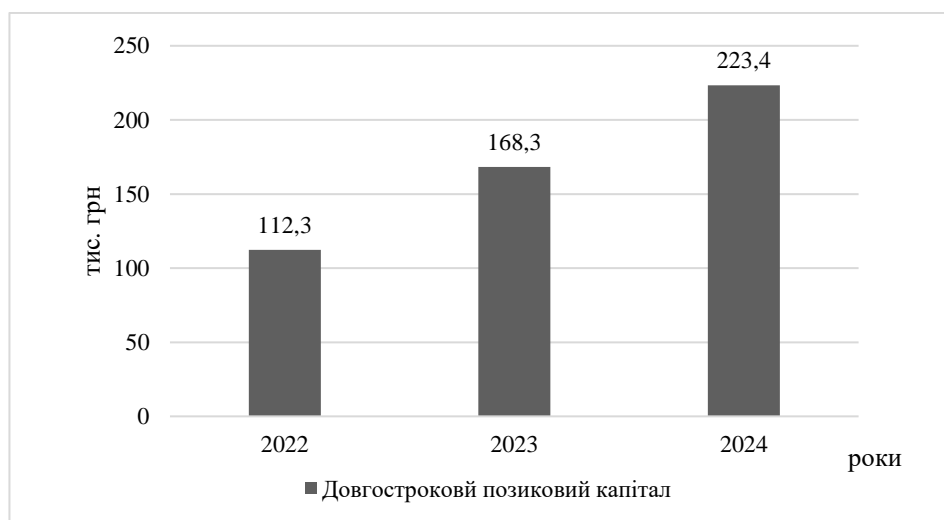

Рисунок 2.6 – Динаміка довгострокових зобов’язань ТОВ з іноземними інвестиціями «БАРС» у 2022-2024 роках

Джерело: побудовано за даними таблиці 2.8

Найбільші зміни у складі пасивів відбулися саме у складі поточних зобов’язань, що вказує на динамічну політику управління короткостроковими фінансовими ресурсами. Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги у 2023 році зменшилась на 79,06%, що означає своєчасне виконання розрахунків із постачальниками. У 2024 році показник зріс на 8,16%, що свідчить про стабілізацію взаєморозрахунків. Заборгованість за розрахунками з бюджетом скоротилася у 2023 році на 13,02%, однак у 2024 році зросла на 42,67%, що може бути пов’язано з зростанням податкових нарахувань. Розрахунки зі страхування у 2024 році продемонстрували приріст у 5,9 тис. грн. Заборгованість з оплати праці у 2023 році зменшилась на 35,68%, що є позитивною тенденцією, проте у 2024 році відбулося її різке збільшення на

319,34%, що може свідчити про підвищення фонду заробітної плати. Інші поточні зобов'язання у 2023 році зросли на 628,99%, а вже у 2024 році – зменшилися на 57,58%. Така динаміка вказує на можливі короткострокові залучення фінансових ресурсів або разові операції, що мали тимчасовий характер. У цілому сума поточних зобов'язань збільшилася у 2023 році на 176,30%, а у 2024 році скоротилася на 31,79% (рисунок 2.7). Це підтверджує тенденцію до різких змін у короткострокових джерелах фінансування, що, з одного боку, свідчить про гнучкість у використанні кредиторських ресурсів, а з іншого – про необхідність контролю за платоспроможністю підприємства.

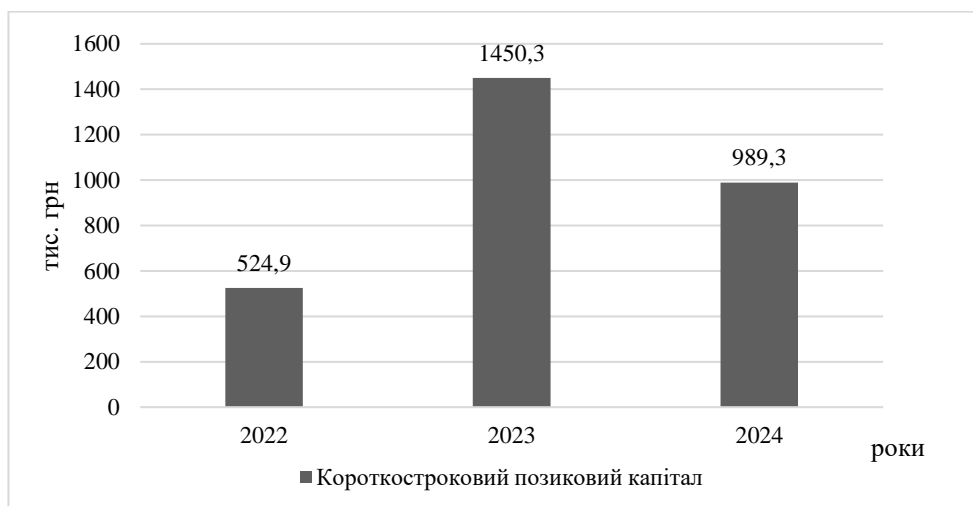

Рисунок 2.7 – Динаміка короткострокового позикового капіталу ТОВ з іноземними інвестиціями «БАРС» у 2022-2024 роках

Джерело: побудовано за даними таблиці 2.8

Наступним етапом аналізу фінансово-господарської діяльності ТОВ з іноземними інвестиціями «БАРС» є аналіз фінансових результатів від господарської діяльності (прибуток, збиток), який представлено в таблиці 2.9.

Основним джерелом надходжень підприємства є чистий дохід від надання послуг. У 2022 році він становив 19373,4 тис. грн, у 2023 році зменшився до 18960,7 тис. грн, що на 412,7 тис. грн або 2,13% менше. Таке зниження може бути пов'язане з тимчасовим спадом обсягів наданих послуг з перевезення вантажів.

Проте у 2024 році ситуація покращилася – дохід зріс до 20214,6 тис. грн, тобто на 1253,9 тис. грн (+6,61%) порівняно з попереднім роком. Це свідчить про відновлення ділової активності, підвищення обсягів вантажних перевезень.

Таблиця 2.9 – Фінансові результати діяльності ТОВ з іноземними інвестиціями «БАРС» у 2022-2024 роках

Показник	2022 р., тис. грн	2023 р., тис. грн	2024 р., тис. грн	Абсолютне відхилення (+,-) тис. грн		Відносне відхилення (приріст/зменшення), %	
				2023/ 2022 рр.	2024/ 2023 рр.	2023/ 2022 рр.	2024/ 2023 рр.
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	19373,4	18960,7	20214,6	-412,7	1253,9	-2,13	6,61
Інші операційні доходи	206,0	693,0	43,3	487	-649,7	236,41	-93,75
Інші доходи	0,2	0,0	0,0	-0,2	0	-100,00	0,00
Разом доходи	19579,6	19653,7	20257,9	74,1	604,2	0,38	3,07
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	16121,4	15795,1	15761,9	-326,3	-33,2	-2,02	-0,21
Інші операційні витрати	1789,5	2092,1	2516,1	302,6	424	16,91	20,27
Інші витрати	1,0	38,3	1,1	37,3	-37,2	3730,00	-97,13
Разом витрати	17911,9	17925,5	18279,1	13,6	353,6	0,08	1,97
Фінансові результати до оподаткування	1667,7	1728,2	1978,8	60,5	250,6	3,63	14,50
Податок на прибуток	300,2	311,1	356,2	10,9	45,1	3,63	14,50
Чистий прибуток (збиток)	1367,5	1417,1	1622,6	49,6	205,5	3,63	14,50

Джерело: пораховано за даними звітності підприємства (додатки А-В).

У 2023 році інші операційні доходи зросли з 206,0 тис. грн до 693,0 тис. грн, тобто на 487,0 тис. грн (+236,41). Однак у 2024 році інші операційні доходи зменшилися до 43,3 тис. грн, тобто на 649,7 тис. грн (-93,75%). Інші доходи у 2022 році становили лише 0,2 тис. грн, після чого у 2023–2024 роках дорівнювали нулю. Зменшення на 0,2 тис. грн або 100% не має істотного впливу на загальний фінансовий результат, однак свідчить про відсутність нетипових чи позареалізаційних надходжень. Сукупний обсяг доходів підприємства у 2022

році складав 19579,6 тис. грн, а у 2023 році – 19653,7 тис. грн, що означає незначне зростання на 74,1 тис. грн (+0,38%). У 2024 році спостерігалось суттєвіше збільшення загальних доходів підприємства – на 604,2 тис. грн (+3,07%), до 20 257,9 тис. грн. Така динаміка свідчить про загальну тенденцію до стабілізації доходної частини підприємства та поступове нарощення обсягів реалізації після короткочасного спаду у 2023 році.

На рисунку 2.8 представлено сукупну вартість доходів отриманих підприємством в 2022-2024 роках.

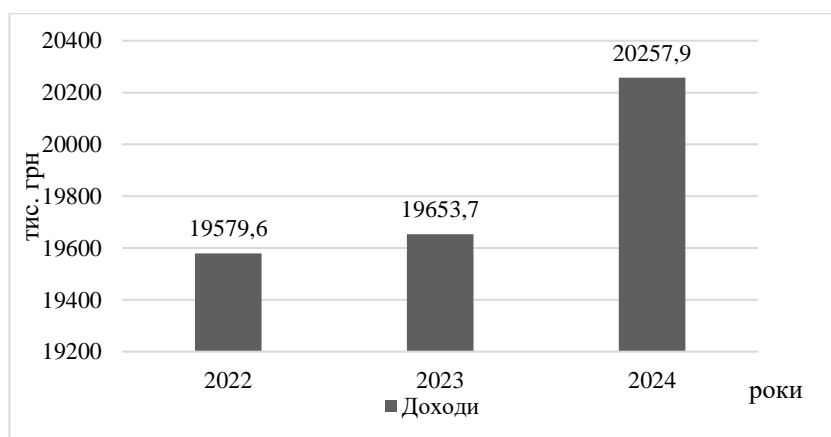

Рисунок 2.8 – Динаміка доходів ТОВ з іноземними інвестиціями «БАРС» у 2022-2024 роках

Джерело: побудовано за даними таблиці 2.9

Показник собівартості послуг мав тенденцію до незначного зниження. У 2023 році собівартість зменшилася на 326,3 тис. грн (-2,02%), що може свідчити про оптимізацію витрат. У 2024 році собівартість наданих послуг скоротилася на 33,2 тис. грн (-0,21%). Загалом, підприємство продемонструвало здатність утримувати витрати під контролем, що позитивно вплинуло на кінцевий фінансовий результат. Інші операційні витрати зросли з 1789,5 тис. грн у 2022 році до 2092,1 тис. грн у 2023 році, тобто на 302,6 тис. грн (+16,91%). У 2024 році вони продовжили збільшуватись – до 2516,1 тис. грн, тобто ще на 424,0 тис. грн (+20,27%). Така динаміка свідчить про підвищення операційних витрат, зокрема

адміністративних або збутових, що потребує оптимізації у майбутньому для збереження прибутковості. Інші витрати складають незначну частку, але характеризується різкими коливаннями. У 2023 році відбулося їх суттєве збільшення з 1,0 тис. грн до 38,3 тис. грн, тобто на 37,3 тис. грн (+3730,00%). У 2024 році інші витрати знизилися до 1,1 тис. грн, тобто скоротилися на 37,2 тис. грн (-97,13%). Такі зміни можуть бути пов'язані з непередбаченими операційними витратами у 2023 році. Загальні витрати підприємства у 2023 році порівняно з 2022 роком майже не змінилися, зросли лише на 13,6 тис. грн (+0,08%). Проте у 2024 році вони збільшилися на 353,6 тис. грн (+1,97%). Незначне підвищення витрат у поєднанні зі зростанням доходів свідчить про позитивну динаміку фінансових результатів. На рисунку 2.9 відображено динаміку витрат підприємства в 2022-2024 роках.

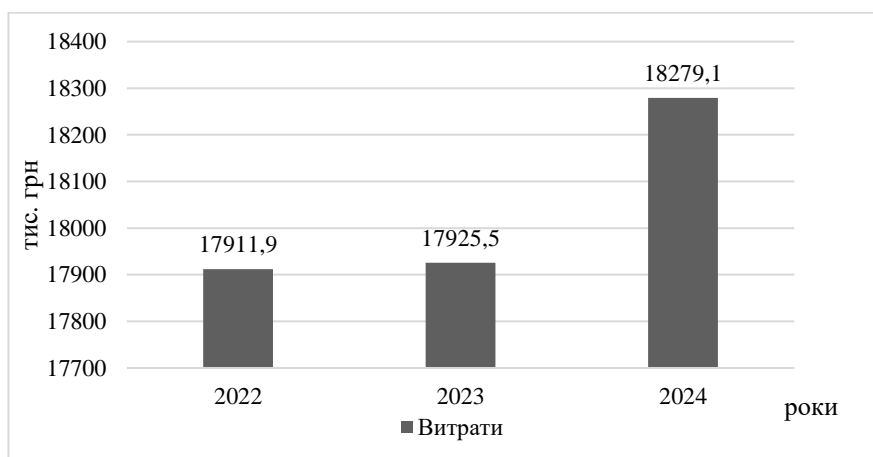

Рисунок 2.9 – Динаміка витрат ТОВ з іноземними інвестиціями «БАРС» у 2022-2024 роках

Джерело: побудовано за даними таблиці 2.9

Прибуток до оподаткування підприємства поступово зростав, у 2023 році збільшився на 60,5 тис. грн (+3,63%), а у 2024 році – на 250,6 тис. грн (+14,50%). Це відображає покращення рентабельності діяльності та здатність підприємства ефективно контролювати співвідношення між доходами та витратами. Сума податку на прибуток змінювалась пропорційно зростанню фінансового

результату. У 2023 році вона збільшилася на 10,9 тис. грн (+3,63%), а у 2024 році – на 45,1 тис. грн (+14,50%). Це свідчить про стабільний рівень прибутковості підприємства та дотримання податкової дисципліни. Чистий прибуток підприємства зростав протягом усього періоду. У 2023 році він підвищився на 49,6 тис. грн (+3,63%), а у 2024 році – на 205,5 тис. грн (+14,50%), досягнувши 1622,6 тис. грн. Така динаміка свідчить про покращення ефективності господарської діяльності, зростання прибутковості операцій та зміцнення фінансової безпеки підприємства. Динаміку прибутку отриманого ТОВ з іноземними інвестиціями «БАРС» в 2022-2024 роках представлено на рисунку 2.10.

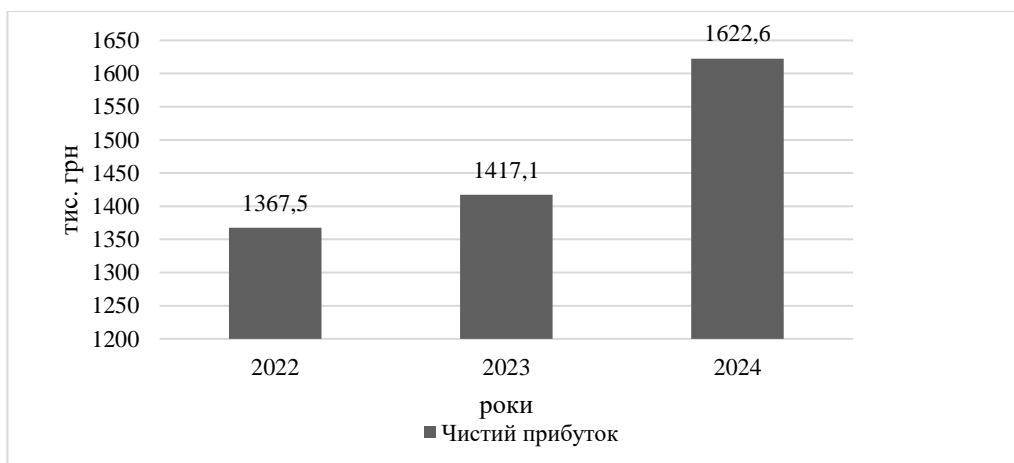

Рисунок 2.10 – Динаміка чистого прибутку ТОВ з іноземними інвестиціями «БАРС» у 2022-2024 роках

Джерело: побудовано за даними таблиці 2.9

Отже, ТОВ іноземними інвестиціями «БАРС» демонструє позитивну динаміку фінансових результатів, високий рівень прибутковості та платоспроможності, а також здатність ефективно управляти фінансовими ресурсами. Це дає підстави стверджувати, що у 2022–2024 роках підприємство діяло у межах задовільного рівня фінансової безпеки, маючи достатній запас міцності для протидії зовнішнім економічним ризикам і забезпечення стабільного розвитку у перспективі.

3 ФОРМУВАННЯ МЕХАНІЗМУ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ БЕЗПЕКОЮ АВТОТРАНСПОРТНОГО ПІДПРИЄМСТВА З УРАХУВАННЯМ ЦИФРОВІЗАЦІЇ

Активний розвиток цифрових технологій у сучасних умовах господарювання зумовлює необхідність глибокої трансформації системи управління автотранспортних підприємств. Це стосується насамперед удосконалення інструментарію забезпечення фінансової та економічної стабільності, який має враховувати специфіку функціонування транспортної галузі в цифровому середовищі.

В умовах зростання конкуренції, цифровізації логістичних процесів та автоматизації транспортних операцій, кожен елемент механізму управління фінансовою безпекою автотранспортного підприємства набуває вираженої цифрової складової. Так, системи моніторингу автопарку, управління витратами на паливо, аналітика маршрутів, електронна звітність та онлайн-контроль платежів – усе це стає невід’ємними компонентами цифрового середовища, у якому формується фінансова стабільність підприємства.

Варто зазначити, що традиційні адміністративні, управлінські та економічні інструменти (планування, облік, контроль, аналіз, прогнозування) поступово отримують цифрові аналоги – програмні модулі, автоматизовані системи управління фінансами, цифрові платформи для контролю ризиків та оптимізації фінансових потоків. Це дозволяє підвищити оперативність прийняття рішень, точність фінансового аналізу й мінімізувати вплив людського фактора.

Таки чином, із подальшим розвитком цифровізації транспортної галузі, механізм управління фінансовою безпекою автотранспортних підприємств зазнає структурної трансформації – більшість його елементів функціонуватиме у цифровому форматі, інтегрованому з єдиними інформаційно-аналітичними системами управління. Це не лише сприятиме підвищенню рівня фінансової безпеки, а й забезпечить конкурентоспроможність і стійкість автотранспортних

підприємств у сучасному цифровому економічному середовищі. На рисунку 3.1 представлено механізм управління фінансовою безпекою автотранспортних підприємств з врахуванням цифровізації транспортної галузі.

Рисунок 3.1 – Механізм управління фінансовою безпекою автотранспортного підприємства з врахуванням цифровізації

Механізм управління фінансовою безпекою автотранспортного підприємства з урахуванням цифровізації включає сукупність суб'єктів і об'єктів управління, методів, важелів, інструментів та функціональних блоків, які взаємодіють на основі сучасних цифрових технологій, інформаційно-аналітичних систем і методів фінансового прогнозування.

Суб'єктами управління фінансовою безпекою є керівництво автотранспортного підприємства (дирекція, фінансовий директор, головний бухгалтер), служби внутрішнього аудиту, фінансово-економічний відділ, а також IT-підрозділи, які забезпечують функціонування цифрових систем управління. У сучасних умовах суб'єктами управління дедалі частіше виступають і інформаційно-аналітичні платформи, що автоматично збирають, обробляють і аналізують фінансові дані [36].

Об'єктами управління є фінансові ресурси підприємства, грошові потоки, доходи і витрати, структура капіталу, платоспроможність, рентабельність, фінансові ризики, а також цифрові активи (інформаційні бази, програмне забезпечення, аналітичні моделі).

У межах цифрового середовища управління фінансовою безпекою спрямовується не лише на збереження традиційних фінансових показників, а й на захист і ефективне використання цифрових ресурсів підприємства.

У процесі управління фінансовою безпекою автотранспортного підприємства застосовуються комплексні методи [24, с. 229]:

– економічні – здійснення комплексу дій, спрямованих на підвищення ефективності використання виробничо-господарських ресурсів; аналіз рівня технічної оснащеності та продуктивності матеріально-технічної бази підприємства з метою виявлення резервів її вдосконалення; зростання рентабельності активів і зміцнення конкурентних позицій підприємства на ринку; фінансування заходів, пов'язаних із прогнозуванням тенденцій розвитку ринкової кон'юнктури, удосконаленням інституційного регулювання фінансово-господарської діяльності та забезпеченням її необхідними ресурсами;

– аналітичні (фінансовий аналіз, факторний аналіз, моделювання ризиків, прогнозування грошових потоків) – забезпечують об’єктивну оцінку фінансового стану автотранспортного підприємства, динаміки розвитку та потенційних ризиків. Вони дозволяють не лише визначати поточні фінансові результати, а й формувати прогнозні сценарії, спрямовані на підвищення стабільності й ефективності діяльності підприємства;

– організаційно-адміністративні (регламентування процесів, внутрішній контроль, аудит, стандартизація фінансових операцій) – спрямовані на упорядкування управлінських процесів, регламентацію взаємодії між структурними підрозділами, контроль за виконанням рішень і дотриманням фінансової дисципліни. Вони забезпечують цілісність, узгодженість та оперативність управлінських дій у межах єдиної фінансово-господарської діяльності підприємства;

– цифрові (ERP-систем, CRM-платформ, аналітики великих даних, автоматизованих систем управління автопарком, електронних сервісів обліку та звітності) – базуються на впровадженні сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, що забезпечують електронний документообіг, системи автоматизованого контролю та звітності, цифрові панелі управління фінансами (dashboard), які забезпечують керівництво актуальною аналітичною інформацією [20, с. 58].

Основними важелями управління виступають: податкове планування, управління дебіторською та кредиторською заборгованістю, оптимізація витрат на паливо та технічне обслуговування, цифровий моніторинг фінансових потоків.

Серед інструментів цифрового управління фінансовою безпекою автотранспортних підприємств доцільно виділити низку технологічних рішень, які забезпечують ефективність, прозорість та надійність фінансових операцій у сучасному цифровому середовищі. Їх застосування дозволяє не лише підвищити оперативність управління, а й мінімізувати ризики шахрайства, втрати даних або несанкціонованого доступу до фінансової інформації.

Передусім, важливу роль відіграють електронні платіжні системи, які забезпечують швидкі, безпечні та автоматизовані розрахунки між підприємством, постачальниками, підрядниками та клієнтами. Вони сприяють скороченню часу на проведення фінансових операцій, зменшенню адміністративних витрат і підвищенню контролю за рухом грошових коштів. Для автотранспортних підприємств це особливо актуально, оскільки такі системи дозволяють ефективно здійснювати оплату пального, запчастин, послуг СТО, митних платежів чи транспортних зборів у режимі реального часу, інтегруючи фінансові потоки з бухгалтерськими та аналітичними системами.

Важливим компонентом сучасної цифрової інфраструктури є системи фінансового моніторингу та аналітики, зокрема Power BI, QlikView, Tableau. Ці платформи дозволяють збирати, структурувати та візуалізувати фінансову інформацію з різних джерел, створюючи інтерактивні звіти та панелі управління. Завдяки цьому керівництво підприємства може в реальному часі відстежувати показники доходів і витрат, рентабельності перевезень, структуру дебіторської та кредиторської заборгованості, а також динаміку фінансових ризиків. Інтеграція таких систем з ERP- і CRM-платформами забезпечує комплексне бачення фінансового стану підприємства та сприяє оперативному прийняттю обґрунтованих управлінських рішень [32].

Функціональні блоки механізму управління фінансовою безпекою автотранспортного підприємства включає інформаційно-організаційний блок, блок оцінки фінансової безпеки, аналітико-цифровий блок, управлінський блок, блок контролю та моніторингу.

Інформаційно-організаційний блок є базовою підсистемою, що забезпечує інформаційне, технологічне та організаційне підґрунтя управління. Він охоплює: формування єдиного цифрового середовища (ERP, GPS, бухгалтерські системи, електронні бази даних); автоматизацію збору та обробки інформації про доходи, витрати, паливо, технічний стан транспорту, розрахунки з клієнтами; забезпечення інформаційної безпеки та захисту фінансових даних від кіберзагроз; координацію дій між фінансовими, аналітичними та управлінськими підрозділами.

Блок оцінки фінансової безпеки передбачає вимірювання рівня фінансової стійкості підприємства на основі системи кількісних та якісних показників. Основні завдання блоку: оцінка ліквідності, платоспроможності, рентабельності, оборотності активів; аналіз структури капіталу та рівня фінансового ризику; формування індикаторів фінансової безпеки з використанням аналітичних моделей; визначення зон фінансової нестабільності та потенційних загроз.

Аналітико-цифровий блок забезпечує: аналітичну обробку великих масивів даних (Big Data) щодо фінансових операцій, доходів і витрат перевізників; використання цифрових інструментів прогнозування ризиків і фінансових результатів; побудову моделей «цифрового близнюка» підприємства для аналізу сценаріїв розвитку; автоматичне формування управлінських звітів і рекомендацій. Аналітико-цифровий блок формує інформаційно-аналітичну основу прийняття управлінських рішень, дозволяючи своєчасно виявляти відхилення та ризики у фінансових потоках.

Управлінський блок відповідає за розробку, прийняття та реалізацію управлінських рішень щодо забезпечення фінансової безпеки. Основними функціями блоку є: стратегічне планування фінансової стабільності; визначення політики управління ризиками; ухвалення рішень щодо оптимізації витрат, підвищення доходів, залучення інвестицій; управління фінансовими потоками в режимі реального часу. У цифровому форматі цей блок використовує інтелектуальні панелі управління (dashboards), що забезпечують візуалізацію ключових показників і сценаріїв розвитку.

Блок контролю та моніторингу забезпечує зворотний зв'язок у механізмі управління фінансовою безпекою. Його завданнями є: здійснення постійного моніторингу фінансових показників і ризиків; контроль виконання управлінських рішень; оцінка ефективності впроваджених заходів; виявлення відхилень і ініціювання коригувальних дій. У сучасних умовах цей блок реалізується через автоматизовані системи фінансового аудиту та моніторингу, які дозволяють оперативно реагувати на загрози й запобігати фінансовим втратам.

Механізм управління фінансовою безпекою автотранспортних підприємств в умовах цифровізації є багаторівневою, інтегрованою системою, де традиційні фінансові інструменти поєднуються з цифровими технологіями. Його ефективність визначається ступенем автоматизації процесів, рівнем аналітичної підтримки рішень та швидкістю реагування на ризики.

Блок оцінки фінансової безпеки є одним із ключових елементів у структурі механізму управління фінансовою безпекою підприємства, адже саме він забезпечує інформаційно-аналітичну основу для прийняття управлінських рішень та визначення рівня фінансової стійкості підприємства в поточних і прогнозних умовах. Його значення полягає в тому, що ефективне управління можливе лише за умови об'єктивного розуміння фактичного стану фінансової безпеки, наявних ризиків і тенденцій розвитку.

Основним завданням блоку оцінки є систематичний аналіз фінансових показників, що відображають платоспроможність, ліквідність, рентабельність, ділову активність, фінансову незалежність і стабільність підприємства. Для автотранспортних підприємств особливо важливим є аналіз структури витрат на перевезення, вартості пального, технічного обслуговування автопарку, ефективності використання основних засобів, а також аналіз грошових потоків, що забезпечують безперервність операційної діяльності.

Блок оцінки виконує не лише діагностичну, а й прогностичну функцію. На основі аналітичних розрахунків і цифрового моніторингу формується прогноз зміни ключових фінансових показників, що дозволяє завчасно виявляти потенційні загрози фінансовій стабільності, передбачати кризові ситуації й розробляти превентивні заходи для їх нейтралізації. У цьому контексті особливо важливим є використання сучасних цифрових інструментів — аналітичних платформ, програмних модулів фінансового аналізу, моделей прогнозування ризиків і симуляцій фінансових сценаріїв.

Крім того, блок оцінки виконує контрольну функцію, забезпечуючи регулярний моніторинг відхилень фактичних результатів від запланованих. Це дає змогу не лише своєчасно виявляти фінансові проблеми, а й оперативно

коригувати управлінські дії, що безпосередньо підвищує ефективність функціонування всього механізму управління.

З огляду на тенденції цифровізації, блок оцінки фінансової безпеки дедалі частіше інтегрується з аналітико-цифровим блоком механізму. Така взаємодія дозволяє використовувати великі масиви даних, автоматизувати розрахунки показників, візуалізувати результати аналізу у вигляді дашбордів і створювати комплексні індикатори рівня фінансової безпеки. Це, у свою чергу, забезпечує високу точність оцінювання, скорочення часу на аналітичну обробку інформації та підвищення якості управлінських рішень [3, с. 48].

В таблиці 3.1 наведено динаміку показників оцінки фінансової безпеки ТОВ з іноземними інвестиціями «БАРС» в 2022-2024 роках, на основі оцінки коефіцієнтів фінансового стану підприємства.

Упродовж аналізованого періоду спостерігається загальна позитивна тенденція до зростання прибутковості підприємства. Рентабельність власного капіталу у 2022 році становила 25,2%, у 2023 році знизилася до 23,7%, але в 2024 році зросла до 27,7%. Незважаючи на тимчасове зниження, підсумкове зростання на 4 в.п. свідчить про підвищення ефективності використання власних фінансових ресурсів та зростання прибутковості. Рентабельність активів також демонструє аналогічну динаміку – зниження у 2023 році до 18,7% після 22,6% у 2022 році, з подальшим зростанням до 23,0% у 2024 році. Це означає, що підприємство покращило здатність генерувати прибуток з кожної гривні активів, що може бути наслідком оптимізації структури капіталу та зниження рівня зобов'язань. Рентабельність діяльності поступово зростає з 8,52% у 2022 році до 9,77% у 2024 році, що відображає підвищення операційної ефективності підприємства. Таке покращення може бути результатом зростання обсягів перевезень, підвищення тарифів або ефективнішого контролю витрат. Рентабельність продукції підвищилася з 8,48% до 10,3%, що свідчить про збільшення прибутковості виробничо-експлуатаційної діяльності. Це може бути наслідком удосконалення технологічних процесів, скорочення собівартості перевезень чи підвищення продуктивності автопарку.

Таблиця 3.1 – Динаміка показників оцінки фінансової безпеки ТОВ з іноземними інвестиціями «БАРС» в 2022-2024 роках

Показники	Рекомендоване значення	2022 рік	2023 рік	2024 рік	Відхилення (+, -)	
					2023/2022	2024/2022
Показники рентабельності						
Рентабельність власного капіталу, %	> 0 – зростання	25,2	23,7	27,7	-1,5	4
Рентабельність активів, %	> 0 – зростання	22,6	18,7	23,0	-3,9	4,3
Рентабельність діяльності, %	> 0 – зростання	8,52	8,79	9,77	0,27	0,98
Рентабельність продукції, %	> 0 – зростання	8,48	8,97	10,3	0,49	1,33
Ефективність оподаткування прибутку, %	> 0 – зростання	18,0	18,0	18,0	0	0
Показники ліквідності та платоспроможності						
Коефіцієнт покриття (поточної ліквідності)	> 1,5	4,53	1,7	2,71	-2,83	1,01
Коефіцієнт термінової (швидкої) ліквідності	0,7-0,8	2,22	0,85	1,52	-1,37	0,67
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,2-0,35	0,48	0,35	0,83	-0,13	0,48
Показники фінансової стійкості						
Коефіцієнт автономії (фінансової незалежності)	> 0,5	0,9	0,79	0,83	-0,11	0,04
Коефіцієнт фінансової залежності	< 2,0	1,11	1,27	1,20	0,16	-0,07
Коефіцієнт фінансової заборгованості	< 0,5	0,12	0,27	0,21	0,15	-0,06
Коефіцієнт маневрування капіталу	> 0	0,32	0,14	0,25	-0,18	0,11
Показники оцінювання ділової активності						
Коефіцієнт оборотності активів	–	3,23	2,59	2,87	-0,64	0,28
Коефіцієнт оборотності оборотних активів	–	8,24	7,96	7,57	-0,28	-0,39
Коефіцієнт оборотності запасів	–	13,36	12,85	13,41	-0,51	0,56
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	–	22,9	30,4	34,1	7,5	3,7
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	–	30,7	10,9	15,9	-19,8	5

Джерело: пораховано за даними звітності підприємства (додатки А, Б, В, Г).

Ефективність оподаткування прибутку залишається стабільною – 18% упродовж усіх трьох років, що відповідає нормативному рівню і свідчить про відсутність податкових ризиків у фінансовій діяльності підприємства.

Показники ліквідності підприємства характеризуються достатнім рівнем фінансової гнучкості, хоча у 2023 році спостерігається тимчасове погіршення ситуації. Коефіцієнт покриття у 2022 році становив 4,53, що значно перевищує норматив 1,5, тобто підприємство мало надлишковий обсяг оборотних активів. У 2023 році цей показник знизився до 1,7, а у 2024 році зріс до 2,71, що свідчить про покращення поточної платоспроможності та відновлення оптимального співвідношення між активами і зобов'язаннями.

Коефіцієнт швидкої ліквідності у 2022 році становив 2,22, що перевищує рекомендоване значення, але у 2023 році він знизився до 0,85 – майже до нижньої межі норми. У 2024 році показник зріс до 1,52, що відображає посилення здатності підприємства швидко покривати короткострокові зобов'язання за рахунок високоліквідних активів.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності, який характеризує миттєву платоспроможність, у 2022 році дорівнював 0,48, у 2023 році знизився до 0,35, а в 2024 році зріс до 0,83. Таким чином, на кінець періоду підприємство має високий рівень фінансової стійкості та достатній запас ліквідності, що дозволяє оперативно реагувати на короткострокові фінансові ризики.

Показники фінансової стійкості ТОВ з іноземними інвестиціями «БАРС» демонструють високий рівень незалежності від зовнішніх джерел фінансування. Коефіцієнт автономії протягом трьох років коливається від 0,9 до 0,83, що значно перевищує норматив ($>0,5$). Це означає, що підприємство фінансує свою діяльність переважно за рахунок власного капіталу.

Коефіцієнт фінансової залежності, відповідно, утримується на рівні 1,11–1,27, що є оптимальним і свідчить про контрольований рівень залучення позикових коштів.

Коефіцієнт фінансової заборгованості збільшився з 0,12 у 2022 році до 0,27 у 2023 році, що може бути наслідком розширення діяльності чи залучення

додаткових кредитів. У 2024 році показник знизився до 0,21, тобто підприємство поступово зменшує боргове навантаження, зміцнюючи фінансову стабільність. Коефіцієнт маневрування капіталу знизився з 0,32 у 2022 році до 0,14 у 2023 році, проте у 2024 році зріс до 0,25. Це означає, що підприємство покращило структуру власного капіталу, збільшивши частку коштів, доступних для оперативного використання.

Оцінка ділової активності демонструє відносно стабільну, але дещо суперечливу динаміку. Коефіцієнт оборотності активів знизився з 3,23 до 2,59 у 2023 році, а потім зріс до 2,87 у 2024 році, що свідчить про певне уповільнення обігу активів, але з тенденцією до відновлення ефективності.

Оборотність оборотних активів поступово знижується – з 8,24 до 7,57, що може бути пов'язано з накопиченням запасів або збільшенням дебіторської заборгованості.

Оборотність запасів залишається стабільною – близько 13 разів на рік, що є оптимальним для автотранспортних підприємств, адже свідчить про ефективне використання матеріальних ресурсів.

Оборотність дебіторської заборгованості демонструє позитивну динаміку – зростання з 22,9 у 2022 році до 34,1 у 2024 році. Це свідчить про покращення платіжної дисципліни клієнтів і скорочення періоду надходження коштів.

Натомість коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості значно знижується у 2023 році (з 30,7 до 10,9), що може означати уповільнення розрахунків з постачальниками або більш гнучку кредитну політику. У 2024 році показник підвищився до 15,9, що свідчить про стабілізацію фінансових взаємовідносин із контрагентами.

Проведений аналіз свідчить, що ТОВ з іноземними інвестиціями «БАРС» у 2022–2024 роках зберігає фінансову стабільність, високу автономію та позитивну динаміку рентабельності. Незважаючи на окремі коливання показників ліквідності та ділової активності, підприємство демонструє збалансований розвиток, ефективно використовує ресурси, поступово підвищує прибутковість та зменшує боргове навантаження.

Таким чином, можна зробити висновок, що фінансова безпека ТОВ з іноземними інвестиціями «БАРС» перебуває на високому рівні. Вона забезпечується ефективною структурою капіталу, стабільною рентабельністю, контролем над фінансовими ризиками та раціональним управлінням ресурсами. Подальше підвищення фінансової безпеки можливе за рахунок цифровізації фінансового моніторингу, удосконалення системи прогнозування ризиків та підтримання високої ліквідності активів, що дозволить підприємству зберігати конкурентоспроможність і фінансову стабільність у довгостроковій перспективі.

Механізм управління фінансовою безпекою автотранспортного підприємства є комплексною системою, що поєднує організаційні, аналітичні, цифрові та контрольні інструменти, спрямовані на забезпечення стабільності, стійкості та конкурентоспроможності підприємства в сучасному економічному середовищі. Його ефективність визначається здатністю підприємства своєчасно ідентифікувати, оцінювати та нейтралізувати фінансові ризики, забезпечуючи оптимальне співвідношення між прибутковістю, ліквідністю та фінансовою незалежністю.

Сформований механізм управління фінансовою безпекою ТОВ з іноземними інвестиціями «БАРС» має збалансовану структуру, яка включає: суб'єкт управління; об'єкт управління; інструменти та важелі впливу; методи управління. У структурі механізму особливе значення мають функціональні блоки, кожен з яких виконує свою роль у забезпеченні фінансової безпеки.

Впровадження цифрових технологій у механізм управління фінансовою безпекою підприємства дає змогу здійснювати фінансовий моніторинг у реальному часі, формувати інтегровану базу фінансово-аналітичних даних, автоматизувати процеси планування та звітності. Це не лише підвищує точність управлінських рішень, а й мінімізує людський фактор і фінансові ризики, що є критично важливим для автотранспортної галузі, де значну частину витрат формують паливо, технічне обслуговування та логістика.

Отже, механізм управління фінансовою безпекою ТОВ з іноземними інвестиціями «БАРС» можна охарактеризувати як інтегровану систему стратегічного, аналітичного та цифрового управління, орієнтовану на підвищення ефективності використання ресурсів, стабільність грошових потоків і захист від фінансових загроз. Його ефективне функціонування є запорукою високого рівня фінансової безпеки, забезпечення стійкості бізнесу та створення умов для сталого розвитку підприємства в умовах цифровізації економіки.

ВИСНОВКИ

В першому розділі кваліфікаційної роботи, досліджено трактування поняття «фінансова безпека підприємства». Проведений аналіз дав змогу узагальнити наукові підходи та виокремити аналітико-цифровий підхід до визначення поняття «фінансова безпека підприємства», який поєднує традиційні методи фінансового аналізу з інструментами цифрової аналітики, моніторингу та прогнозування. Під фінансовою безпекою підприємства розуміємо комплексний фінансово-економічний стан і процес управління, спрямований на захист фінансових інтересів підприємства, забезпечення стабільності його функціонування, конкурентоспроможності та здатності до саморозвитку на основі ефективного використання фінансових ресурсів, управління ризиками та впровадження аналітико-цифрових інструментів управління.

Управління фінансовою безпекою є одним із ключових аспектів ефективного функціонування підприємств у сучасних умовах господарювання. Важливим етапом у процесі управління фінансовою безпекою підприємства є визначення принципів, які виступають методологічною основою ефективного функціонування безпеки підприємства. В роботі виокремлено основні принципи управління фінансовою безпекою підприємства з поділом на загальні та специфічні.

З урахуванням поточних тенденцій та викликів економічного розвитку, в роботі, узагальнено й систематизовано основні завдання, пов'язані з процесом управління фінансовою безпекою суб'єктів господарювання. Визначено послідовність етапів формування механізму управління фінансовою безпекою, яка забезпечує системність, ефективність і адаптивність управлінських дій.

В другому розділі кваліфікаційної роботи здійснено аналіз сучасного стану діяльності вантажних автотранспортних підприємств в Україні в 2020-2024 роках. Проведений аналіз показує, що у 2020–2024 роках підприємства вантажного автомобільного транспорту продемонстрували загальну тенденцію

до зростання активів і капіталу, хоча водночас відбулося й підвищення рівня поточних зобов'язань. У структурі вантажних автотранспортних підприємств України спостерігається висока концентрація малого бізнесу, однак основний обсяг послуг вантажного перевезення в Україні формується за рахунок середніх підприємств. Фінансові результати автотранспортних підприємств у 2020–2024 роках демонструють стійку позитивну динаміку та здатність галузі ефективно адаптуватися до кризових умов. Фінансові результати автотранспортних підприємств зросли з 1964,5 млн грн у 2020 році до 5803,9 млн грн у 2024 році, що свідчить про суттєве покращення ефективності їх діяльності.

Дослідження кваліфікаційної роботи проводилось за результатами діяльності ТОВ з іноземними інвестиціями «БАРС», яке було зареєстровано 1999 р. в м. Кам'янець-Подільський, Хмельницької області. Основний вид діяльності підприємства є перевезення вантажів автомобільним вантажним транспортом.

В роботі здійснено аналіз фінансово-господарської діяльності підприємства в 2022–2024 роках. У структурі активів ТОВ з іноземними інвестиціями «БАРС» у 2022–2024 роках переважають необоротні активи, частка яких протягом досліджуваного періоду коливалася в межах 60,79–67,48%. Це свідчить про високу капіталомісткість діяльності підприємства та значну частку основних засобів у його структурі. Загальний обсяг активів підприємства у 2023 році збільшився на 1534,3 тис. грн (+25,32%) порівняно з 2022 роком, що свідчить про розширення ресурсної бази. Проте у 2024 році спостерігається незначне зменшення, а саме на 531,4 тис. грн (-7%), що пов'язано з частковим скороченням дебіторської заборгованості. Структура пасивів ТОВ з іноземними інвестиціями «БАРС» характеризується домінуванням власного капіталу, що свідчить про високу фінансову незалежність підприємства. Водночас частка довгострокових і поточних зобов'язань поступово зростала, особливо у 2023 році, що може свідчити про тимчасове збільшення зовнішніх джерел фінансування. Чистий прибуток підприємства зростав протягом усього періоду. У 2023 році він підвищився на 49,6 тис. грн (+3,63%), а у 2024 році – на 205,5 тис. грн (+14,50%), досягнувши 1622,6 тис. грн. Така динаміка свідчить про

покращення ефективності господарської діяльності, зростання прибутковості операцій та зміцнення фінансової безпеки підприємства.

В третьому розділі кваліфікаційної роботи здійснено оцінку фінансової безпеки ТОВ з іноземними інвестиціями «БАРС» в 2022-2024 роках, на основі оцінки коефіцієнтів фінансового стану підприємства. Проведений аналіз свідчить, що ТОВ з іноземними інвестиціями «БАРС» у 2022–2024 роках зберігає фінансову стабільність, високу автономію та позитивну динаміку рентабельності, а фінансова безпека перебуває на високому рівні.

В роботі сформовано механізм управління фінансовою безпекою автотранспортного підприємства, шляхом виокремлення аналітико-цифрового блоку як ключової складової механізму, що забезпечує підвищення ефективності прийняття управлінських рішень через використання цифрових технологій. Сформований механізм управління фінансовою безпекою ТОВ з іноземними інвестиціями «БАРС» має збалансовану структуру, яка включає: суб'єкт управління; об'єкт управління; інструменти та важелі впливу; методи управління. У структурі механізму особливе значення мають функціональні блоки, кожен з яких виконує свою роль у забезпеченні фінансової безпеки. Впровадження цифрових технологій дає змогу здійснювати фінансовий моніторинг у реальному часі, формувати інтегровану базу фінансово-аналітичних даних, автоматизувати процеси планування та звітності. Це не лише підвищує точність управлінських рішень, а й мінімізує людський фактор і фінансові ризики, що є критично важливим для автотранспортної галузі, де значну частину витрат формують паливо, технічне обслуговування та логістика. Ефективне функціонування механізму є запорукою високого рівня фінансової безпеки, забезпечення стійкості бізнесу та створення умов для сталого розвитку підприємства в умовах цифровізації економіки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Butkevich T. V. Modern threats to the financial security of the enterprise / T. Butkevich // Економіка та держава. – 2023. – Вип. 3. – С. 22-26.
2. Ареф'єва О. Економічні основи формування фінансової складової економічної без-пеки / О. Ареф'єва, Т. Кузенко // Актуальні проблеми економіки. –2009. – №1. – С. 98-103.
3. Близнюк А. О. Підходи до впровадження сучасних інновацій в транспортній галузі / А. О. Близнюк, О. В. Кудрявцева // Економіка транспортного комплексу. – 2025. – Вип. 45. – С. 41-56.
4. Близнюк Т. Фінансова безпека підприємств у контексті антикризового управління та стратегічного управління ризиками / Т. Близнюк, Ю. Ювсюченко, О. Пересада [Електронний ресурс] // Modeling The Development Of The Economic Systems. – Режим доступу: <https://mdes.khmnmu.edu.ua/index.php/mdes/article/view/511> (дата звернення: 06.11.2025).
5. Гайдуков М. О. Визначення суті поняття «фінансова безпека підприємства» та загроз для неї / М. О. Гайдуков, О. С. Шуміло // Бізнесінформ. – 2021. – № 3. – С. 87-93.
6. Гончар О. Інноваційні технології управління у забезпеченні економічної безпеки підприємств та розвитку їх потенціалу / О. Гончар, А. Долобанько // Development Service Industry Management. – 2025. – № 1. – С. 272-277.
7. Дем'янчук О. І. Механізм управління фінансовою безпекою підприємства / О. І. Дем'янчук, К. В. Хохонік // Таврійський науковий вісник. – 2023. – Вип. 15. – С. 167-171.
8. Демчишак Н. Б. Цифрові технології та інструменти забезпечення фінансової безпеки підприємств у контексті вартісно-орієнтованого управління / Н. Б. Демчишак, Р. С. Шевчук, К. В. Гоменюк [Електронний ресурс] // Економіка

та суспільство. – 2025. – Вип. 73. – Режим доступу: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/5871>.

9. Єрмошенко М. М. Фінансова складова економічної безпеки: держава і підприємство : наук. монографія / М. М. Єрмошенко, К. С. Горячева. – Київ : Національна академія управління, 2010. – 232 с.

10. Кальченко О. М. Методичні підходи до оцінювання фінансової безпеки підприємства / О. М. Кальченко, Я. С. Андросенко // Проблеми і перспективи економіки та управління. – 2015. – № 2 (2). – С. 244-250.

11. Ключко Т. А. Фінансова безпека як умова фінансової стійкості підприємства [Електронний ресурс] / Т. А. Ключко // Економіка та суспільство. – 2021. – № 23. – Режим доступу: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/151> (дата звернення: 02.11.2025).

12. Коваль Н. І. Забезпечення фінансової безпеки підприємства в умовах війни: проблеми та особливості / Н. І. Коваль, К. В. Корніюк // Агросвіт. – 2024. – № 4. – 152-158.

13. Копилюк О. І. Комплексна оцінка фінансово-економічної безпеки підприємства / О. І. Копилюк, О. М. Музичка, О. І. Рутар // Інфраструктура ринку. – 2022. – Вип. 63. – С.57–61.

14. Корнійко Я. Р. Аналіз сучасного стану транспортної галузі України в розрізі вантажних перевезень [Електронний ресурс] / Я. Р. Корнійко, Н. О. Валявська, О. П. Міхєєва // Економіка та суспільство. – 2024. – Вип. 70. – Режим доступу: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/5325> (дата звернення: 05.11.2025).

15. Лесун С. М. Фінансова безпека підприємства та її особливості в умовах цифрової економіки / С. М. Лесун // Проблеми і перспективи економіки та управління. – 2024. – № 3 (39). – С. 341-352.

16. Марченко О. С. Економічна безпека підприємства : навч. посібник. – Харків: Право, 2022. – 246 с.

17. Мельник С. І. Методологічні засади управління фінансовою безпекою підприємств: дис. ... док. екон. наук: 21.04.02. – Львів, 2020. – 490 с.

18. Мельник С. І. Формування механізму управління фінансовою безпекою підприємства / С. І. Мельник // Науково-виробничий журнал «Бізнес-навігатор». – 2019. – Вип. 2 (51). – С. 84-87.

19. Метеленко Н. Оптимізація фінансової безпеки промислового підприємства в епоху цифровізації за допомогою інформаційно-аналітичних технологій / Н. Метеленко, І. Сіліна, А. Попова, Р. Афонова // Humanities Studies. – 2024. – Вип. 18 (95). – С. 163-175.

20. Мехед А. М. Фінансова безпека підприємств в умовах цифрової економіки / А. М. Мехед, З. С. Варналій // Вісник університету банківської справи. – 2021. – № 3 (42). – С. 55-61.

21. Мойсеєнко І. П. Механізм управління фінансово-економічною безпекою підприємства / І. П. Мойсеєнко, О. О. Шолок // Науковий вісник НЛТУ України : збірник науково-технічних праць. – Львів : РВВ НЛТУ України. – 2011. – Вип. 21.02. – С. 141–146.

22. Надточій І. І. Хмарні технології як інструмент ефективного управління фінансово-економічною безпекою та HR-технологіями в умовах цифровізації / І. І. Надточій, І. С. Крамаренко, Н. В. Гришина // Економічний простір. – 2024. – № 190. – С. 187-191.

23. Огренич Ю. О. Стан та забезпечення фінансово-економічної безпеки промислових підприємств в умовах цифровізації економіки / Ю. О. Огренич, Є. А. Зайцев // Економічний простір. – 2024. – № 189. – С. 12-18.

24. Орлик О. В. Механізм управління фінансово-економічною безпекою підприємства та його основні складові [Електронний ресурс] / О. В. Орлик. – Режим доступу: <https://www.fkd.net.ua/index.php/fkd/article/download/1163/1171/3091> (дата звернення: 31.10.2025).

25. Орлик О. В. Теоретичні аспекти забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємств / О. В. Орлик // Вісник соціально-економічних досліджень. – 2015. – Вип. 1. № 56. – С. 84–92.

26. Павлов К. Фінансова безпека українських підприємств: сучасний стан, основні проблеми та шляхи їх вирішення / К. Павлов, О. Павлова,

С. Крижанівський, А. Савчук // Соціально-економічні проблеми та держава. – 2022 – № 1. Т. 26. – С. 3-11.

27. Пасінович І. І. Фінансова безпека як складова економічної та корпоративної безпеки: теоретичний аспект [Електронний ресурс] / І. І. Пасінович, В. М. Гутак // Економіка та суспільство. – 2023. – Вип. 58. – Режим доступу: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/3286> (дата звернення: 02.11.2025).

28. Пілецька С. Т. Механізм забезпечення фінансової безпеки підприємств в умовах економіки знань [Електронний ресурс] / С. Т. Пілецька, І. М. Мякиг // Економіка та суспільство. 2023. – № 53. – <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2640> (дата звернення: 02.11.2025).

29. Плетенецька С. Фінансова безпека і управління фінансовою стійкістю малих підприємств в умовах циклічної економіки та війни / С. Плетенецька, О. Діденко // Вчені записки Університету «КРОК». – 2025. – № 3 (79). – С. 60-71.

30. Погріщук Г. Б. Управління фінансовою безпекою підприємства в сучасних умовах / Г. Б. Понгріщук, Н. В. Мацедонська // Економіка і суспільство. – 2017. – Вип. 12. – С. 618–621.

31. Пойда-Носик Н. Н. Сутність фінансової безпеки суб'єктів підприємництва та її роль в забезпеченні національної економічної безпеки / Н. Н. пойда-Носик // Вісник ЖДТУ. – 2011. – № 1 (55). – С. 340–342.

32. Романенко Ю. О. Цифрові трансформації в управлінні фінансовою безпекою підприємства: роль баз даних / О. Ю. Романенко, О. О. Полозова // Сучасні стратегії економічного розвитку: наука, інновації та бізнес-освіта : матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції, 1 листопада 2023 р. – Харків : ХНУРЕ, 2023. – С. 164-166.

33. Саввопуло К. В. Особливості правового забезпечення фінансової безпеки України в умовах воєнного стану / К. В. Саввопуло // Науковий вісник Ужгородського Національного Університету. – 2025. – Вип. 89. Ч. 3. – С. 92-99.

34. Семенчук Т. Б. Аналіз сучасного стану роботи транспортних підприємств / Т. Б. Семенчук, А. В. Кушнір [Електронний ресурс] // Економіка та суспільство. – 2025. – Вип. 74. – Режим доступу: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/6025/5962> (дата звернення: 05.11.2025).

35. Складанівська О. Аналіз сучасного стану вантажних автотранспортних підприємств України / О. Складанівська // Acta Academiae Veregsasiensis. Economics. – 2024. – Вип. 6. С. 192-206.

36. Ставерська Т. О. Механізм управління забезпеченням фінансової безпеки підприємства [Електронний ресурс] / Т. О. Ставерська, І. Л. Шевчук. – Режим доступу: <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/09/253.pdf> (дата звернення: 06.11.2025).

37. Статистична інформація [Електронний ресурс] / Державна служба статистики України. – Режим доступу: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 05.11.2025).

38. Христенко Л. М. Сучасні стратегії забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємств у контексті глобальних викликів [Електронний ресурс] / Л. М. Христенко, С. А. Прохоровська, С. А. Гречишкіна // Актуальні питання економічних наук. – 2025. – № 9. – Режим доступу: <https://a-economics.com.ua/index.php/home/article/view/351>.

39. Чібісова І. В., Івашина Є. М. Механізм забезпечення фінансової безпеки підприємства [Електронний ресурс] / І. В. Чібісова, Є. М. Івашина. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/ppei/2011/Chibis.pdf (дата звернення 1.11.2025).

40. Шаульська Л. В. Проблемні питання управління фінансово-економічною безпекою підприємств в умовах війни / Л. В. Шаульська // Український журнал прикладної економіки та техніки. – 2023 рік. – № 1. Т. 8. – С. 312-316.

41. Шевченко А. М. Формування механізму управління фінансово-економічною безпекою підприємства під час його стратегічного розвитку в

умовах цифрових трансформацій / А. М. Шевченко, Р. К. Чакалов // Науковий погляд: економіка та управління. – 2025. – № 2 (90). – С. 145-150.

42. Юнацький М. О. Механізм управління фінансово-економічною безпекою підприємства та його складові / М. О. Юнацький, І. В. Гребенюк // Торгівля і ринок України. – 2019. – № 2. – С. 73–80.

ДОДАТКИ